

HAVREVIMPEN

DOF- FYN

14. ÅRGANG NR. 1, FEB 2006

**Ålegræsset i Odense Fjord
Costa Rica Clear Island
Rød Glente Bæredygtigt landbrug
Feltornitologiske projekter**

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 650

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen - Tim H. Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56

e-mail: soeren.gjaldbaek@privat.dk

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, Røjle, 5500 Middelfart, tlf 26 82 07 29

e-mail: mmj@doffyn.dk

Hjemmeside: www.doffyn.dk

Indsendelse af observationer:

Via Hjemmesiden, kun for folk, der er tilmeldt som brugere

e-mail: : obs@doffyn.dk

pr. telefon til én fra Administrationsgruppen, DOF-Fyn Web:

Bent Staugård Nielsen	62 62 30 62
Erhardt Ecklon	62 21 99 16
Jacob Sterup Andersen	62 29 26 29 / 25 56 74 17
Michael Mosebo Jensen	26 82 07 29
Hans Rytter	62 27 20 26 / 23 34 86 36

Webmaster:

Hans Rytter, Nyborgvej 88, Trunderup, 5772 Kværndrup, tlf. 62 27 20 26 / 23 34 86 36

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Sdr. Højrupvejen 128 C, Havndrup, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Indhold:

Generalforsamlingen	3	Fra Felten	39
Side (ca.) 9-ornitologen	10	Bæredygtigt landbrug	44
Ålegræsset i Odense Fjord	12	Feltornitologiske projekter	45
Clear Island	23	Bliv bruger af DOF-basen	48
Rød Glente	28	Turrapporter	49
Costa Rica	33	Ture, møder og Små pip	52

Tegninger: Ole Runge.

Fotos: Biofoto/Erik Thomsen, Helle Hjorth, Lilly Sørensen, Erhardt Ecklon.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Et kig i kalenderen fortæller, at forårstrækket så småt burde være startet, men kulden holder fuglene på sydligere himmelstrøg. Et sikkert forårstegn er årets første nummer af Havrevimpfen, hvor vi som sædvanlig ønsker alle et godt nytår. Traditionen tro er der indlagt et girokort i bladet, hvor vi beder læserne om at indbetale 75,00 kr. til dækning af en del af ud-

gifterne i forbindelse med trykning og forsendelse af bladet. Indtægtssituationen for DOF-Fyn vil de kommende år være noget usikker som følge af strukturreformen, så vi håber, at alle vil benytte girokortet. Som noget nyt kan man fra i år indbetale via netbank, så sparer man såvel gebyr som tur til posthus. På forhånd tak.

Formandsberetning for 2005

DOF-lokalafdeling Fyn. Ved formand Flemming Byskov. Forelagt generalforsamlingen den 8. februar 2006

DOF fylder i år 100, hvad skete der så i den fynske lokalafdeling i året 2005?

Det glædelige

Et nyt kæmpe vådområde på 113 hektarer indviedes i december. Områdets hedder Føns Vang og det bliver Fyns næststørste sø næst efter Arreskov sø på 360 hektarer. I Føns Vang får vi et fantastisk nyt område for vand- og rovfugle. Stedet vil byde på kvalitetsnatur med gode oversigtsmuligheder. Det vil vare en rum tid før der er vand på, men når det er sket vil vi her få et eldorado for fuglene.

Nørreballe Nor er nu efter et år med vand og allerede et flot fuglested, der sammen med Tryggelev

danner et meget stort landskabsselement med en enestående natur.

I lokalafdelingen arbejder vi på at et større område på Nørreby Hals bliver sikret som fugleområde.

Også skoven hvor glenten yngler prøver vi at få opkøbt for at sikre glenten et sikkert ynglested.

Denne smukke rovfugl har svært ved at finde fodfæste for en ny bestand hos os på Fyn. Monnet er en lokalitet vi alle kender og værdsætter. Skydebanen er nu fjernet, og vi arbejder på at sikre området for fremtiden. På Firtalsstrand har vi fået tilsagn om et fugletårn, en sag vi har arbejdet på i længere tid. Området kan således overskues uden at de rastende fugle forstyrres. Meddelelsen

faldt på et naturrådsmøde på Æbelø i sommer.

Lossepladsen på Seden Strand har via en arkitektkonkurrence fundet en flot løsning til gavn for de fynske og særlig Odense bys borgere. I vinderprojektet er der skabt en flot landskabelig løsning med hensyntagen til fuglelivet. I dommerkomiteen sad et af DOF-Fyns bestyrelsesmedlemmer.

Også i landbrugskommissionen sidder nu en DN repræsentant, der også er med i vores bestyrelse.

Denne position vil sikre at fuglenes sag bliver varetaget i en række vigtige sager i vores område.

DOF-Fyns arbejde med en ny bog om Odense Fjord er nu en realitet. Layoutet er klar og pengene i alt 80.000 er bevilget. Åge W. Jensens fonde kom med denne flotte julegave i dagene op til jul. Så er det noget værd at arbejde for fuglesagen.

Det sørgelige

Vi har i lokalafdelingen været involveret i en række sager med gift udlagt mod rovfugle og Ravne.

Den sørgelige statistik melder om 20 forgiftede Musvåger og 2 Ravne, alle indsendt og undersøgt med bevis for partionforgiftning. Sagerne tilgår automatisk politiet. 7 fældede hejrereder midt i kolonien i Vornæs Skov alle med frisklagte æg blev dog standset, vel af sund fornuft. 2 Natugleunger smidt i en sø i Ringe havde hverken gift eller hagl i kroppen, fuglene er formodentlig ikke selv fløjet i

søen og druknet sig. Svaner og Blis-høns er bortskudt i yngletiden i en sø på Sydfyn for at give plads for ud-sætning af ænder! Ulovlig jagt på Mågeørerne ved Bogense oven i købet i perioder hvor opsynsmanden er til stede. Jagtlovsovertrædelserne er mange, alt for mange hos os. Hvad gør politiet? – intet de har ikke tid, der skal jo afspadsres!

Hvordan gik det så Slambassinet i 2005. Vi fik jo området erklæret som §3-område i 2004. Ejeren ankede sagen og der blev udarbejdet en rapport af Hedeselskabet. Rapporten viste, at der ikke findes liv i området, stik modsat af de oplysninger der findes på DOF-Fyn og DOF-basen, her findes meget store mængder af fugle der både yngler og raster på sandfladerne. DOF-Fyn anker også, og vi dokumenterer med et meget stort talmateriale. Resultat: naturklagenævnet afgør sagen med at påstå, at området alligevel ikke er §3-område, da der ikke findes noget liv her!

Der er nok af opgaver hvis vi skal beskytte og bevare vore fugle og deres levesteder.

Fremtiden

Vi har været lokalafdeling i over 30 år, Kurt og Søren har netop i dag siddet i bestyrelsen i 30 år, jeg har været formand i godt 15 år. Hvad skal der så ske i 2006 og i de næste 100 år?

Visionerne vil vi høre mere om i løbet af 2006. Jubilæumsåret der alle-

rede er i gang vil blive fejret med en række aktiviteter. Et jubilæumsskrift er under udarbejdelse, der vil ske en række aktiviteter henover året. Vi deltagere lokalt med en række jubilæumsture og forskellige tiltag. På selve dagen i oktober har vi i bestyrelsen besluttet, at vi giver en gratis bus T/R til den store fest i København på Vega. Vi har meddelt at vi kommer et halvt hundrede. Mere herom i Havrevimpnen.

DOF-Fyn vil i fremtiden stå overfor større opgaver efter at amterne nu nedlægges i 2007, og den nye kommunalreform vil slå igennem. De administrative byrder bliver langt større end hidtil. – Kort sagt, vi skal yde meget mere for at holde det samme niveau som i dag. Alene i Friluftsrådet der fremover deles i to på Fyn mod en enhed i dag, vil der blive dobbelt arbejde. Det vil sige 12 møder om året og en række sager for to personer. Indtil videre har to fra bestyrelsen meldt sig af nød. Der skal nye folk til, de sidste mange år har Finn Eriksen – årets DOF-Fynbo i 2004 - varetaget fuglenes interesser i Friluftsrådet og udført et kæmpe arbejde her. Stor tak til Finn.

Hvordan bliver økonomien så i 2006? - og fremover? Vi ved, at vi skal tælle for Fyns Amt for sidste gang. Og så er det slut med penge herfra, Tarup-Davinde – og Vigelsø-tællinger fortsætter.

I 2007 kender vi så ikke vores økonomiske muligheder. Godt, at vi

har penge på bogen, så vi kan klare nogle år frem.

Fuglestemmekurser starter i marts/april. Disse kurser er populære og var allerede overtegnet efter ca. 14 dage. Til rovfuglekurset er der nu kun tilmeldt 6.

Storturene til Polen og Bulgarien er udskudt til 2007.

Til sidst skal jeg takke alle for opbakning og stor solidaritet i 2005, ikke mindst de folk, der år efter år tæller for amtet, uden dem ingen penge at drive foreningen for.

Årets DOF-Fynbo : Niels Bomholdt Jensen

Beretninger fra udvalgene

Beretning fra Ekskursionsudvalget 2005

”Tidspunktet var genialt, da stedet er et af Fyns bedste træksteder vedrørende rovfugle i efteråret”. Sådan starter en beretning i Havrevimpnen fra en ekskursion til Knudshoved 11. september, skrevet af turlederen. Da den håbefulde leder samtidig havde arrangeret ringmærkning og sørget for, at turen var delt i to publikumsvenlige faser, ét for de morgenduelige og ét for (som han skriver diplomatisk videre) ”dem, der ville opleve trækket ved middagstid”, tror man, at alt er, som det skal være. Problemet var bare, at der var flere iscenesættere end deltagere, og endnu værre: fuglene udeblev næsten også totalt. Beret-

ningen ender da også med de sørgelige ord: ”Vi sluttede af kl. 14.00, da vejret blev mere og mere ulideligt”.

Der er altså noget, der tyder på, at vi skal opføre os lige så moderne som fuglene, være ”omstillingsparate”, som det så smukt hedder på nydansk for at optimere udbyttet af en tur. Det gør vi sådan set også på enkelte ture hvert år, én ”Langtur til?”, der går uforudsigeligt fra mørk nat ud i det blå for at ramme det sted i landet med de bedste fugle lige netop den dag i januar. Eller i den anden ende af kalenderen, hvor vejrprognoser granskes nøje dagen før, således at der tages bestik af, hvilken kyst, trækket vil ramme lige netop den søndag. Det går som regel ret godt.

Dog må vi sige, at de fynske deltagere normalt tager det i stiv arm, om der er regn eller blæst, fugle eller ej og ser ud til at hygge sig med traditionelle besøg på diverse øer, strandenge, søer og åer, som vore mange arbejdssomme turledere entusiastisk fremviser.

Det kan selvfølgelig også gå op i en højere enhed som med en eksotisk ekskursion til Rügen sidst i oktober: mange deltagere, mængder af fugle, masser af solskin og gl. dansk - og ingen sauerkraut.

Beretning fra DFW

Med gennemsnitlig 275 - 300 daglige besøgende hører DFW til blandt de oftest besøgte fugle websider i Danmark. Brugere er flittige til hurtigt at

indtaste deres mere specielle observationer, hvilket gør nyhedsværdien på observationerne altid er i top ☺

Teknikken omkring DFW har fungeret nærmest perfekt. Der har været nogle få udfald, hvor serveren der ’hoster’ websiden har været ’nede’, men ellers har der ikke været de store tekniske problemer.

I 2005 har der været flere konkurrencer, og de er uden tvivl også med til at skærpe interessen for at besøge DFW. Konkurrencen i 2005 var en kombination af mange indtastede obs og en vægtning af observationerne i form af bonuspoint for sjældne. Sidst på året introducerede vi DFW-Cup, hvor brugere skal gætte en fugl. Princippet er ’vind eller forsvind’. Konkurrencen løber hen over årsskiftet, og vil ikke være afsluttet før hen på vinteren 2006.

I 2006 går konkurrencen ud på, at brugere kan gætte på hvilke 30 årssarter de selv finder i Fyns Amt. Sjældne arter, eller nye arter for amtet, giver naturligvis flest points.

Holdet bag websiden har udført et stort stykke dagligt arbejde i det forgangne år – tak til alle for det ☺.

Beretning fra Havrevimpen

Som sædvanlig udkom bladet med 4 numre, hvoraf det ene var årsrapporten med en gennemgang af de forskellige fuglearters forekomst i Fyns Amt i 2004. Lidt usædvanligt måtte årets sidste nummer udkomme i en

slankeudgave, der var ikke stof nok til de sædvanlige 60 sider. Folk er ellers gode til at bidrage med artikler til bladet, og vi har fra redaktionens side ikke mærket noget fald i interessen for at skrive til bladet. Lavvandet i artikelkassen til decembernummeret var formodentligt blot en tilfældighed. En stor tak skal lyde til alle, der har leveret artikler til bladet og samtidigt opfordrer redaktionen nye skribenter til at komme ud af busken. Det er umuligt at lave et vedkommende lokalblad, hvis der ikke kommer input fra folk, der har kendskab til, hvad der rører sig i amtets forskellige hjørner. Traditionen tro har det knebet

med at få til at bladet brugt til at orientere medlemmerne om bestyrelsens arbejde eller blot elementer af dette. Redaktionen har haft et godt møde med bestyrelsen desangående, og vi håber, at vi i fremtiden kan få dækket dette stofområde bedre. Hvad det tekniske angår, står bladet i en overgangsfase. Trykkeren skifter maskiner og i den forbindelse skal bladet sættes op på en ny måde. I første omgang vil læserne forhåbentlig ikke bemærke dette, skulle det ske, håber vi, at det er fordi det bliver bedre, i modsat fald beder vi læserne bære over med eventuelle fødselsvanskeligheder.

Referat af generalforsamlingen

Af Michael Mosebo Jensen

Der var et overvældende fremmøde af 37 personer til årets generalforsamling på Risingskolen, Odense, onsdag d. 8. februar. Formand Flemming By-skov bød forsamlingen velkommen og foreslog Ivan Beck som dirigent. Det forslag tog forsamlingen godt imod, og efter alle formalier omkring indkaldelsen var konstateret lovformelige, spillede dirigenten bolden tilbage til formanden, så han kunne holde sin beretning. Det blev traditionen tro en længere sag. Som afslutning blev "Årets DOF-Fynbo" kåret. Det blev i år Niels Bomholt for hans mangeårige store indsats i tællinger, som ekskursionsleder og i bestyrel-

sen. Han fik et gavekort til Naturbutikken.

Efter beretningen var der kommentarer fra forsamlingen vedrørende fredninger. Der var spørgsmål om Slambassinets skæbne. Bestyrelsen svarede, at der ikke kunne gøres mere efter den seneste dom i sagen. Ejeren har fået lov til at fylde bassinet op, hvis det ønskes. Et opkøb af Monnet blev kommenteret. Det blev anført, at det var vigtigere for fuglelivet at få en øget græsning af området. Der blev spurgt ind til vores fugletællinger i lyset af den nye struktur. Der kunne kun svares, at vi ikke vidste, hvor det ville ende med amtstællingerne.

Flemming Byskovs opfordring til de fremmødte om at gå ind i arbejdet i Friluftsrådet blev støttet. Dog blev det samtidigt pointeret, at det var vigtigt at tage skridtet fuldt ud, at gå ind i bestyrelsen dér for at få indflydelse. Herefter blev beretningen godkendt.

Regnskabet

Ole Tønder uddelte regnskabet for 2005 og gennemgik tallene. Regnskabet viste et overskud på ca. kr. 30.000,-.

Der var spørgsmål fra salen fra et medlem, der ikke kunne forstå, hvorfor vi ikke brugte pengene. Svaret slog på den noget usikre fremtid, vi står overfor, nu da vores væsentligste indtægtskilde tilsyneladende bortfalder. Flere tilhørere bakkede op om denne politik. Der var desuden forslag om kun at sende Havrevimpen ud til betalende medlemmer, mens det også blev foreslået at lægge bladet på nettet. Det forlød dog, at det indtil videre er bestyrelsens agt ikke at begrænse medlemmernes læsetrang på den ene eller anden måde. Regnskabet blev godkendt.

Budgettet

Ole Tønder fremlagde budgetforslaget, der balancerer på et nulpunkt. Det blev ligeledes vedtaget.

Valg

På valg til bestyrelsen var Søren Bøgelund, Hans Rytter og Kurt Due Johansen. Der var ikke indkommet nogen forslag om modkandidater, så de blev valgt for endnu en periode.

Ivan Beck blev genvalgt som revisor med Per Bak som revisorsuppleant.

Indkomne forslag

Ingen.

Efter dirigenten havde takket for god ro og orden, og formanden havde takket dirigenten for udførelsen af sit hverv, kom Erik Ehmsen på banen. Med en klo og et kranie underholdt han inspirerende om sit forhold til Havørnen, ligesom der kom mange fine faktuelle oplysninger om bl.a. fødevalg, jagtteknik og redebygning.

Hannen fra vores havørnepar mobbes af Gråkrage. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Side (ca.) 9-ornitologen

Af Søren Gjaldbæk

Som et nyt indslag i bladet vil vi i hvert nummer præsentere en vores aktive feltornitologer. Vi indleder meget passende med Årets DOF-Fynbo, Niels Bomholt.

Niels er 53 år, og når han ikke kigger på fugle, passer han Dagli' Brugsen i Ulbølle, der ligger knap 5 km fra en af Niels' foretrukne lokaliteter, Nakkebølle Inddæmning, som besøges mindst en gang om ugen. Ellers er yndlingslokaliteterne Arreskov Sø og Langeland. Niels har kigget på fugle så længe han kan huske. Interessen opstod i drengeårene som almindelig videbegærlighed om de fugle, han kunne se omkring barndomshjemmet mellem Svanninge Bakker og Arreskov Sø. I dag rækker interessen langt ud over hvad der kan ses på Fyn. Rejser til 58 lande verden over har givet en artsliste på 2072 hentet i lande som Botswana, Costa Rica, Indien for at nævne et par stykker. De 2072 arter rækker til en 18. plads på den danske liste over verdensarter. Listen over arter set i DK er på 309 arter, hvilket rækker til en mere beskedne placering og er udtryk for, at Niels kun sjældent deltager i jagten på nye DK-arter. 2006 startede dog med et af de sjældne twitch til Ølsemagle Revle, hvor Østlig Kalanderlærke kom i bogen – måske et nytårsforsæt om at dyrke DK-listen lidt mere?

Aktivitetsniveauet er på to dage om ugen, hvor først og fremmest Sydfyn og i sæsonen Langeland endevendes. Det giver selvfølgelig stor rutine, og af og til falder der noget særligt af. Niels har fundet mange sjældne fugle, hvor landets anden Iberiske Gransanger nok er den fornemmeste. Den blev oven i købet fundet på bestilling. Niels hørte om Iberisk Gransanger fra en, der lige var kommet fra Sjælland, hvor landets første holdt til. Da Niels ikke kører efter hvad som helst, tog han i stedet til Svanninge Bakker og fandt sin egen et par dage efter!! Ellers byder ædelartslisten (ædelart = en art man selv har fundet) på Hvidnæbbet Lom, Dværggås, Steppehøg, Damklire og Hvidvinget Terne – alle fundet på Fyn, det er der ikke mange, der kan matche. Fundet af Hvidvinget Terne gjaldt 7 fugle på Lyø i 70'erne, og det var DK-rekord indtil den fik et lille tryk opad (flere hundrede) under invasionen i 1997. Niels er ikke en mand man ser på trækobs i længere tid ad gangen – ”det har jeg slet ikke tålmodighed til”, studiet af vadefugle og kratlusk har førsteprioritet – især er Niels fascineret af de lange rejser

som småfuglene har tilbagelagt for at sidde og skulke i et fynsk krat.

Mange vil kende Niels for hans store arbejde som turleder – ”det er mit bidrag til foreningslivet” – han kan godt lide at fortælle om de fugle, som man falder over. De fleste af turene er til de sydfynske lokaliteter – Nakkebølle Inddæmning, Syltemade Ådal, Bøjden Nor og Helnæs, men det er også blevet til en del flerdagsture til f.eks. Rügen, Vejlerne og Himmerland. Længste DOF-Fyn tur gik til Botswana.

Vores ældre medlemmer kan måske huske Niels’ gamle kowa-kikkert,

der ikke var justeret ordentligt, så han måtte nøjes med at kigge gennem et af ”hullerne” – kikkerten blev holdt på højkant og brugt som teleskop. At dens tilstand skulle skyldes, at den var blevet brugt til at hamre en fuglekasse sammen benægtes af Niels. I dag gør den tjeneste i Bulgarien, hvor Flemming Byskov havde den med som gave under en af hans mange ture derned.

Jeg spurgte Niels om han havde en yndlingsfugl – forberedt på lidt af hvert fra en mand, der har set over 2000 arter. ”Næh, det tror jeg ikke – måske Sumpmejse”.

Niels med erstatningen for kowaen. Foto: Lilly Sørensen.

Sammenbrud i Ålegræssets udbredelse i Odense Fjord

- belyst ved antallet af rastende planteædende fugle

Af Kurt Due Johansen

Lavvandede fjorde og mange planteædende vandfugle er noget der hænger uløseligt sammen. Så uløseligt, at de fleste ornitologer regner det for en selvfølge, at der altid er mange fugle sådanne steder.

Det er imidlertid langt fra nogen selvfølge. Det hjælper ikke noget, at vandet er lavt, blåt og kønt. Der skal være noget under vandoverfladen, som fuglene kan spise, ellers "gider" de ikke være der!

I disse tider, hvor langt de fleste fjorde er overgødskede med næringsstoffer, er undervandsvegetationen forsvundet mange steder. Fjordbundene er bare og golde! Og det smitter af på fuglelivet. Hvor der før var myldrende fuldt af rastende planteædende fugle, er der mange steder næsten dødt!

Egensedybet i Odense Fjord

Egensedybet er den nordvestligste del af Odense Fjord. Egensedybet udgør i dag ca. 1.400 hektar, mod de ca. 2.000 hektar det udgjorde før de mange inddæmninger der er foretaget her.

Bortset fra selve Egensedybet, der har givet området sit navn, er området særdeles lavvandet, med dels store arealer der blotlægges ved lavvande, dels store arealer med dybder fra 0,5 til 1 meter.

Der har i Egensedybet sandsynligvis vokset store bevoksninger af undervandsplanter, især Ålegræs, lige siden afslutningen af istiden.

Den første, der beskriver Ålegræsset, Hofman-Bang i 1800-tallet (se bl.a. Havrevimpen 2003/2).

Strandjægere, der har drevet jagt i Egensedybet i perioden 1920-1980, har overfor forfatteren til denne artikel beskrevet de store fuglemængder i Egensedybet samt forudsætningen herfor, nemlig store mængder Ålegræs.

Indtil 1992 var der stadigvæk flere hundrede hektarer bevokset med Ålegræs i Egensedybet. Ålegræsset voksede fra vanddybder på ca. 0,5 meter og ud på dybere vand. Ålegræsset stod på de centrale dele af Egensedybet frisk grønt. Langs selve den dybe del af området, Egensedybet, helt inde fra pumpestationen ved Fjordmarken, var Ålegræsset imidlertid meget bevokset med småalger, der gjorde, at det virkede "snasket". Sådanne alger kaldes epifytter og er tegn på mange næringsstoffer i vandet.

Fra sommeren 1992 skete der noget i Egensedybet. De lokale strandjægere kom med foruroligende nyt. Ålegræsset forsvandt fra store dele af området. Vi andre, der endnu ikke havde set dette fænomen med vore egne øjne, skulle snart se det på fug-

lene. For fugletallet raslede nemlig ned, men mere herom senere.

Der var dog stadigvæk Ålegræs i området, nemlig på vanddybder mere end 1 meter. Det kunne bl.a. under- tegnede konstatere ved at sejle rundt i området først i 1990'erne.

Men, i løbet af 1990'erne forsvandt Ålegræsset fra endnu større dele af Egensedybet, og i 1997-98 reduceredes Ålegræsset endnu en- gang, for så stort set at forsvinde helt i løbet af de kommende år.

I dag er der stort set ikke Ålegræs i Egensedybet!

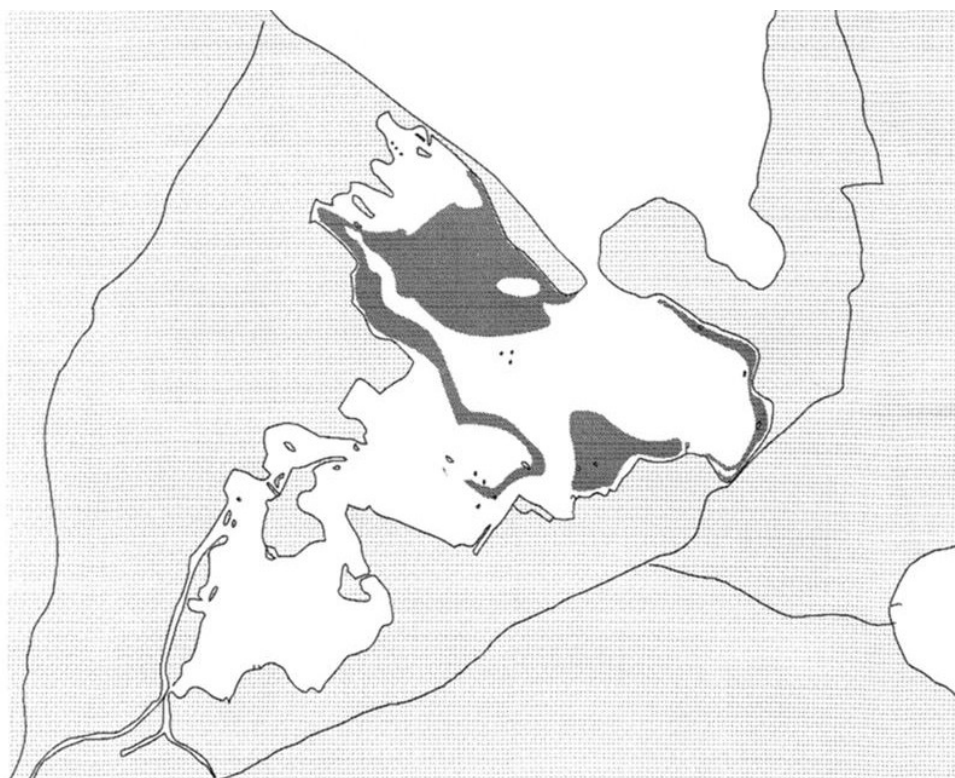
Der er altså nu gået 13 år siden den første store reduktion af Ålegræs- set i Egensedybet. Vi var mange der håbede på bedring, men det modsatte

er sket! Ålegræsset er IKKE vendt tilbage.

Hvad betød reduktionen af Ålegræs for fuglene

I det følgende vil tilbagegangen i Ålegræssets udbredelse i Egensedy- bet blive belyst ved hjælp af fugletæl- linger.

Fyns Amt blev i mange år ved med at påstå, at Odense Fjord havde det bedre og bedre. Det var bare ikke rig- tigt. Ålegræsset er nemlig et godt ba- rometer på, hvordan fjorden har det. Intet Ålegræs i en fjord er en usund fjord. Det kunne Fyns Amt have for- visset sig om ved at foretage ukom- plicerede fugletællinger!

Udbredelse af Ålegræs i Odense Yderfjord (mørkeste område) i 1983

Udbredelse af Ålegræs i Odense Yderfjord (mørkeste område) i 2004

Knopsvane

Knopsvanen var indtil 1991 en særdeles talrig raste- og ynglefugl i Egensedybet. Knopsvanen forekom hele året i store antal og lokaliteten var af international betydning for arten.

Umiddelbart ser det ikke ud til den store reduktion for Knopsvane i 1992 efter sammenbruddet i udbredelsen af Ålegræs på de lave vanddybder. Deller man forekomsten af Knopsvaner op i 2 perioder - (1.1.-31.12) og 1.9.-31.12, ser man, at antallet alligevel falder. Det hænger sammen med, at der efter svanernes fældning, som stort set slutter med slutningen af august, sker borttræk af Knopsvaner på grund af den nu mindre føde.

Antallet af Knopsvaner indtil fældetidens afslutning er vedvarende højt indtil 1999. Årsagen er sandsynligvis, at Knopsvanerne stadig har kunnet fouragere på Ålegræs på de dybere afsnit af Egensedybet.

Som bekendt har Knopsvanen en lang hals, og kan nå Ålegræs på relativt store dybder.

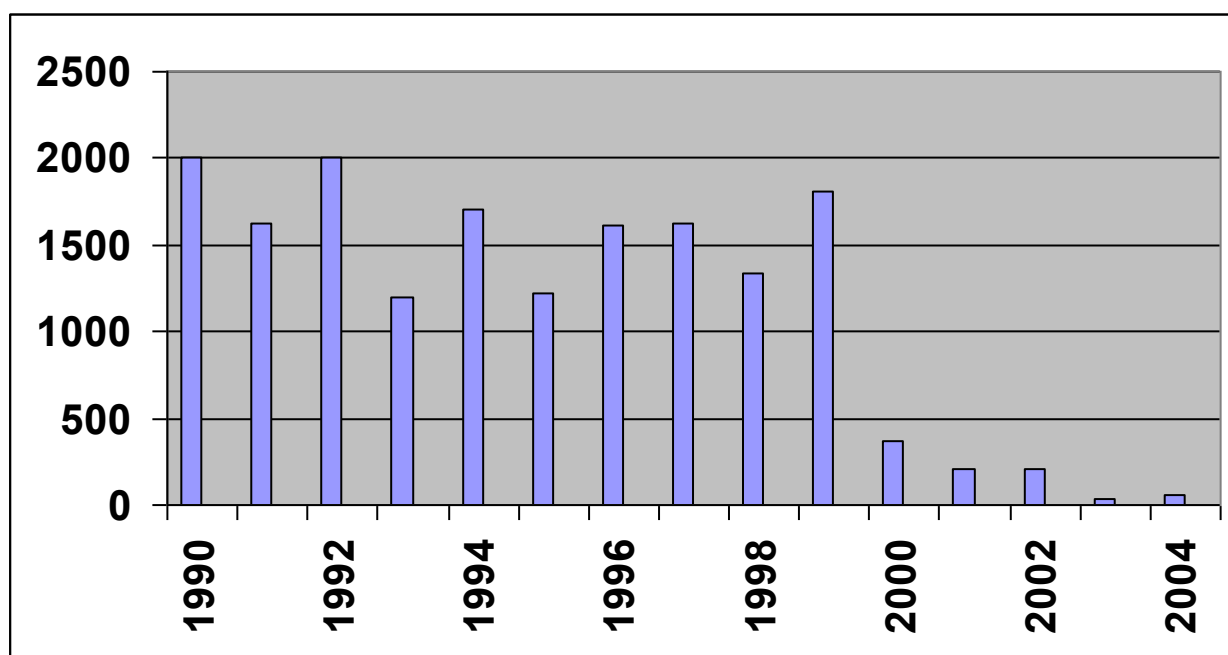
Efter fældetiden falder antallet af Knopsvaner til under 1.000, bortset fra 1996, hvor antallet ligger på op til 1.200 Knopsvaner. Det generelle fald i antallet skyldes igen fødemangel efter ophør af fældetiden.

Den helt store nedgang i antallet af Knopsvaner, herunder også i fældetiden sker fra 2000, hvor der maksimalt ses i omegnen af 400 Knopsvaner i

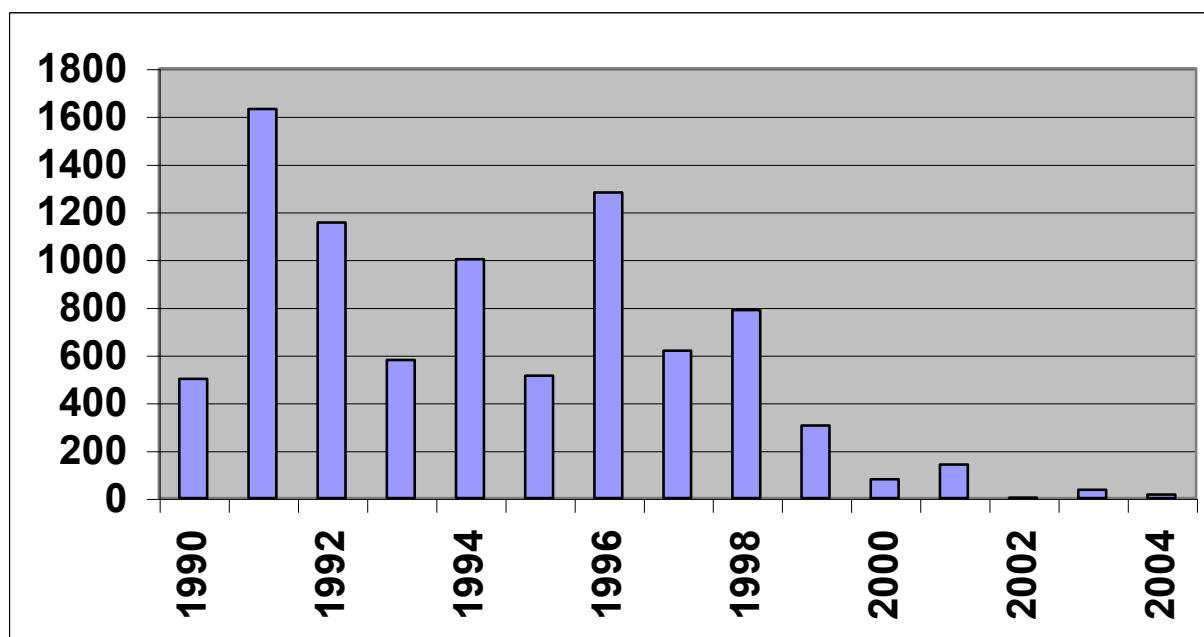
fældetiden, og uden for fældetiden under 100 fugle.

Senere sker det helt store sammenbrud i rastebestanden, idet der fra 2003 ses maksimum 35, henholdsvis 61 fugle for året som helhed.

Sammenbruddet er nu totalt. Der er mange dage, hvor der ikke ses en eneste Knopsvane i Egensedybet. En stor epoke med en lokalitet af international betydning for Knopsvane, er slut!

Knopsvane, maksimumforekomst i perioden 1.1-31.12 i årene 1990 til 2004

Knopsvane, maksimumforekomst i perioden 1.9-31.12. i årene 1990-2004

Knopsvaner i Odense Fjord, januar 1980. Foto: Biofoto/Erik Thomsen

Blishøne

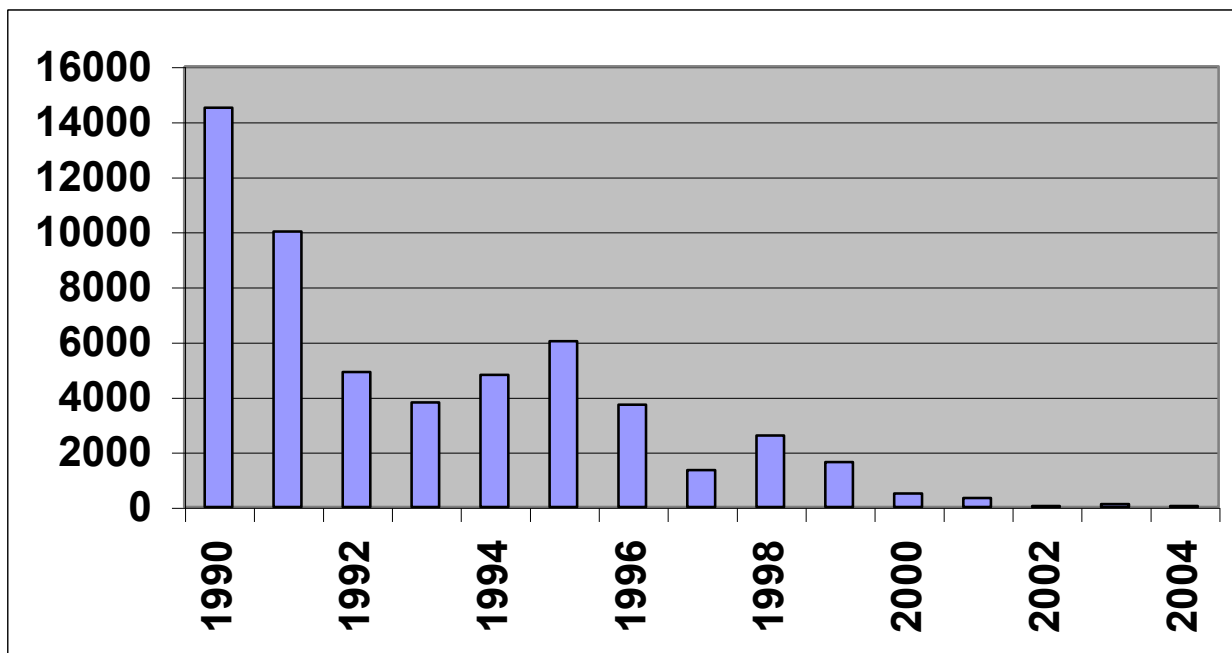
Blishønen forekom før Ålegræs-sammenbruddet med op til 14.500 fugle rastende i Egensedybet. Det gjorde lokaliteten til en lokalitet af næsten international betydning.

Efter reduktionen i Ålegræssets udbredelse i 1992, skete der et fald til det halve antal fugle. Det svarer egentlig pænt til, at Ålegræssets udbredelse halveredes!

Ud fra rasttallene for Blishøne ser det ud til, at det næste sammenbrud i

udbredelsen af Ålegræs i Egensedybet sker i 1996 eller 1997. Der sker nemlig et yderligere kraftigt fald fra 1996 til 1997, et fald fra knap 4.000 fugle til langt under det halve i 1997.

Efter en mindre stigning i 1998 i antallet af rastende Blishøns, falder antallet igen successivt indtil der i 2002 stort set ikke raster Blishøns i Egensedybet længere. De senere år har der maksimalt været 100 Blishøns i Egensedybet!

Blishøne, maksimumforekomst i perioden 1.1.-31.12. i årene 1990-2004

Knortegås

Efter jagtfredningen af Mørkbuget Knortegås fra 1972, steg antallet af rastende Knortegæs i Egensedybet stille og roligt til i slutningen af 1980erne at omfatte op til 1.380 fugle.

Dermed var Egensedybet én af de vigtigste efterårs- og før-vinterrasteplasser i Danmark, uden for Vadehavet.

At opleve de store flokke af rastende Knortegås var en af de store oplevelser i Odense Fjord.

Efter halveringen af Ålegræssets udbredelse i 1992, mere end halveres rastebestanden af Mørkbuget Knortegås i Egensedybet.

Frem til 1998 svinger antallet mellem 300 og godt 500 fugle. De ca. 700 fugle i 1998 skyldes en enkelt stor rasteforekomst.

Det helt store sammenbrud i bestanden af rastende Mørkbuget Knortegås i Egensedybet sker fra 1999, hvor bestanden ryger helt ned under 100 fugle. Fra 2002 er rastebestanden helt i bund, og der iagttages slet ikke rastende Knortegås i 2003. I 2004 ses enkelte fugle.

Hvad skete der efter 1992 med de Mørkbugede Knortegæs i Egensedybet

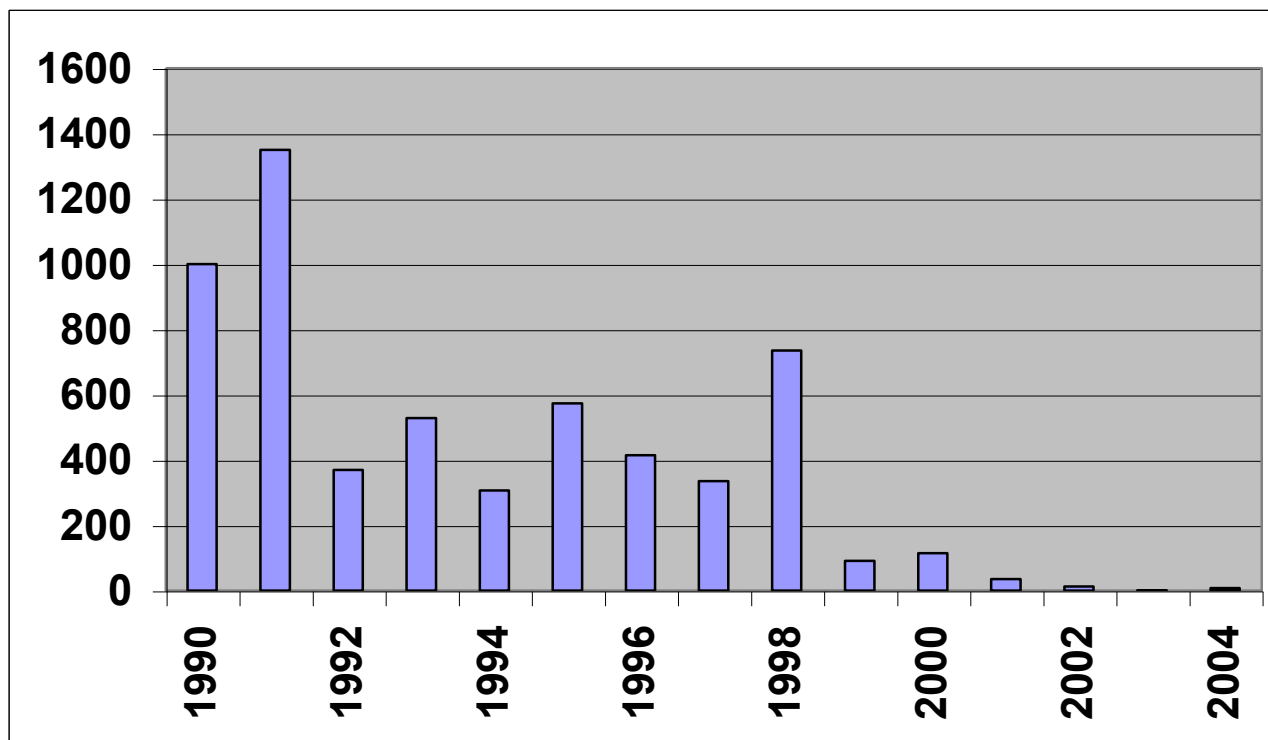
Umiddelbart skete der det, at knortegæssene i stigende antal gik på land for at græsse. Der sås således græssende fugle ved Hofmangave på halvøerne Vignæs og Flyndernæs.

Denne græsning på land skete, så længe der var lidt Ålegræs tilbage i Egensedybet. Men, da det sidste Ålegræs forsvandt, forsvandt også knortegæssene, selv om de havde mulig-

hed for at græsse i området stadigvæk.

Det tyder på, at fouragering på Ålegræs er mere profitabelt end fou-

ragering på vedvarende gødet græs eller på vintersæd. Den samme iagttagelse har gåseforskeren Preben Clausen gjort på jyske lokaliteter.

Knortegås, maksimumforekomst i perioden 1.1.-31.12. i årene 1990-2004

Opsummering for Knopsvane, Blishøne og Knortegås i Egensedybet

Før Ålegræssets eliminering fra Egensedybet, kunne der raste totalt 18.000 vandfugle, fordelt på Knopsvane, blishøns og knortegås i Egensedybet. Dertil skal lægges svømmeænder.

Med Ålegræssets forsvinden, forsvandt disse 3 planteædende fuglearter stort set totalt.

Efter en halvering af Ålegræssets udbredelse i 1992, blev blishøns og mørkbuget knortegås straks reduceret

i antal. Knopsvanen holdt sig noget længere i området, fordi den med sin lange hals kunne udnytte de forekomster af Ålegræs, der stadig var i området.

Efter at Ålegræsset yderligere reduceredes i forekomst 1997/98, reduceredes forekomsten af de 3 planteædende fuglearter yderligere, for i 2002 alle, at være forsvundet som regelmæssige rastefugle.

Knortegås. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Generelt om Ålegræs

Almindelig Ålegræs (*Zostera marina*) er en blomsterplante med 20-120 cm lange, grønne blade. Ålegræsset formerer sig enten ved rodskud eller ved kønnet formering. Der findes en mindre Ålegræs-art, Dværgålegræs (*Zostera noltii*).

Almindelig Ålegræs er kendt fra hovedparten af landets kyster, hvor det vokser fra ca. 0,5 meters dybde til 5-6 meters dybde, alt efter lysforholdene.

Om efteråret afkaster Ålegræsset en del af sine blade, som da driver i

land og danner de bekendte ”tangvolde”.

Ålegræsset var tidligere vidt udbredt langs stort set alle danske kyster. På grund af en epidemi hos Ålegræsset i 1930'erne forsvandt Ålegræsset mange steder i de danske farvande.

Fraværet af Ålegræsset ud for vore kyster var i høj grad med til at omforme kysterne. Tidligere havde de vajende og duvende Ålegræsbede holdt på havbunden og beskyttet kysterne mod erosion. Nu da Ålegræsset var væk, skete der en øget materialetransport og kysterrosion. Blandt andet

regnes mange af de øer der blev skabt i 1930'erne, f. eks. Mågeøerne ved Bogense for at være Ålegræskatastofens værk.

I løbet af 1940'erne vendte Ålegræsset tilbage igen mange af de steder, hvor det tidligere fandtes. Udbredelsen blev dog aldrig så stor som tidligere og Ålegræsbedene heller ikke så store.

Fra 1960'erne til vore dage er der igen sket en stor tilbagegang i udbredelsen af Ålegræsset, denne gang på grund af menneskeskabte årsager. Det stigende forbrug af gødning til dyrkede marker etc. har ført til overgødskning af vore farvande – den såkaldte eutrofiering.

Det har ført til, at Ålegræsset mange steder er forsvundet eller reduceret i udbredelse, på grund af uklart vand, konkurrence fra alger der favoriseres af de mange næringsstoffer eller begroning på Ålegræsset med de såkaldte epifytter (epifyt = gro/vokse på).

Tilbagegangen i udbredelsen af Ålegræs har i mange fjorde ført til alvorlige tilbagegange hos rastende og ynglende vandfugle, f. eks. i Limfjorden, Mariager og Randers Fjorde, Nissum Fjord – og altså også i Egensedybet, Odense Fjord.

Tilbagegangen hos Ålegræsset er en af de største udfordringer i dansk natur at vende til en fremgang = tilbagevenden.

Hvor kommer næringsstofferne i Egensedybet fra?

Der er 3 hovedkilder til næringsstofferne i Egensedybet:

- 1) Fjordmarken og dens opland
- 2) Hofmangsgave og oplandet her
- 3) Hofmangsgaves renseanlæg

Fjordmarken, som er et inddæmet areal på ca. 550 hektar, har et opland på ca. 4.500 hektar (45 km²).

Fra dette dyrkede areal udvaskes der kvælstof og fosfor som på andre dyrkede marker. Der er stort set ingen enge, der ellers kunne virke som et filter for næringsstofferne. Næringsstofferne kommer med drænvandet. Drænvandet løber direkte fra drænrørene ud i de mange afvandingskanaler, hvor det bringes til Fjordmarkens pumpestation, eller til landvandskanalen. Her pumpes eller løber det af sig selv ud i Egensedybet

Fra Fjordmarkens opland kommer der mange tons næringsstoffer (op mod 100 tons kvælstof?).

2) Der findes 2 pumpestationer på Hofmangsgave. Oplandet er ukendt, men skønnes til nogle hundrede hektar.

Fra dette dyrkede opland kommer der også mange tons kvælstof, idet der heller ikke er nogen vådområder, hvori kvælstoffet kan omsættes til frit, og uskadeligt kvælstof.

Udover udvaskningen af næringsstoffer fra landbruget fra disse 2 hovedkilder, udvaskes der næringsstoffer fra ikke kloakerede boliger i det åbne land via dræn og afvandingskanaler.

3) Ved foden af Enebærodde ligger et biologisk renseanlæg, som servicerer et par tusinde sommerhuses spildevand.

Der udvaskes ifølge tal fra Otterup Kommune ca. 1 ton kvælstof og ca. 80 kg fosfor.

Tallene lyder umiddelbart ikke af så meget, dog er tallet for fosfor er relativt højt.

Desuden må det betænkes, at udledningen sker til et meget sårbart vandområde, nemlig den lavvandede bugt ved Hofmangave (den gode vadefuglerasteplads). Her udledes næringsstofferne især i den periode, hvor der er størst biologisk aktivitet.

Tidligere var her fin sandbund med Ålegræs og Havgræs. I dag er her en nøgen, mudret bund.

Løsninger?

Det er klart, at noget må gøres for at forbedre vandkvaliteten i Egensedybet.

Der fokuseres i øjeblikket meget på udlægning af vådområder og renseforanstaltninger på spildevand og drænvand fra Odense Å-systemet.

Det er udmærket for den øvrige Odense Fjord.

Men, for Egensedybet, som er et "selvstændigt" farvandsafsnit, som

kun i ringe grad berøres af Odense Å-vandet, som i stedet transporteres ad de dybe render i fjorden, ud af Gabet, hjælper det ikke meget.

Egensedybet er et selvstændigt farvand med sin egen betydelige forurening.

Det er denne **egen**-forurening der skal fokuseres på, når vi skal have forbedret forureningssituationen.

Der er flere måder at få forbedret forureningssituationen på:

- Udlæg af vådområder (hvor der er en markant forskel mellem højere jord og lavbundsarealerne)
- Efterafgrøder
- Mindsket tildeling af gødning
- Opsporing af særlige risikoområder for udvaskning
- Kloakering af ejendomme i det åbne land
- Flytning af renseanlæggets udløb til Kattegat

Uden at gå i detaljer, skal her peges på genetablering af en række vådområder i de mange inddæmmede arealer og øvrige lavbundsområder. Ved at lade vandet stå og "soppe" i disse vådområder opnår man at det for fjorden skadelige kvælstof omsættes via den såkaldte denitrifikation til uskadeligt kvælstof. Desuden opnås den ekstragevinst at der bliver nogle fremragende våde områder til fuglene.

Hvordan er Egensedybet klassificeret i regionalplan etc.

I regionplanen er de vandområder, der modtager spildevand, klassificeret efter den tilstand, som Fyns Amt har vedtaget de skal nå. Egensedybet er placeret som: *Referenceområde for naturvidenskabelige studier*. Det betyder, at området skal være så godt som uberørt af menneskelige aktiviteter. Problemet med regionplanens målsætning er, at der ingen tidsramme er. Det vil sige, at planen ikke si-

ger noget om, hvornår Egensedybet skal opnå denne fine målsætning.

Det såkaldte vandrammedirektiv, som EU-landene har vedtaget, opererer med god og høj økologisk målsætning. I modsætning til regionplanen skal områderne opnå vandrammedirektivets målsætning senest i 2015. Der er dog mulighed for fristforlængelse.

Vi må sætte vores lid til vandrammedirektivet. Følges dette direktiv, er der god chance for at Ålegræsset vender tilbage til fjorden.

Fuglekursus på Folkeuniversitetet

Folkeuniversitetet i Odense afholder dette forår fuglekurset ”Fuglene i Danmark med Tim Hesselballe Hansen. Kurset forløber over fire aftener 21/3-2/5 og henvender sig til ”begyndere og lettere øvede”, som gerne vil lære de mere almindelige danske fuglearter at kende. De fire aftener vil omhandle

- **De danske rovfugle**
- **Andefugle**
- **Havens fugle**
- **Småfugle og fuglesang**

På dette tidspunkt kan fuglene høres alle vegne. De fleste høres om morgenen, men andre kun om natten – hvorfor egentlig det? Lær lydene at kende; med lidt tips og tricks er det ikke så svært endda!

De fire aftener vil omhandle de danske rovfugle, andefugle, havens fugle samt småfugle og fuglesang.

Der vil desuden blive arrangeret to ture i felten, og tidspunktet for disse aftales på kurset.

Læs mere om kurset på nedenstående link om tid, pris og tilmelding:

<http://www.sdu.dk/Folkeuni/Program/Naturvidenskab/F%202006/6087-2.htm>

Hvor alpekragerne vender

Af Helle Hjorth

Ved lyden af en Alpekrages metalliske "viuuv" vågner jeg i verdens mindste rum med hovedet næsten ude af vinduet. Huset er Cape Clear Bird Observatory.

Udsigten over den lille havn, en skifergrå klippeside og et solbeskinnet, myldrende krat er prægtig. Atlanterhavsluften lokker til aktivitet og kratlusk. I køkkenet nedenunder rum-

sterer Stephen Wing, ringmærker og leder af Cape Clear Bird Observatory på Clear Island, en 5 x 1,5 km stor ø i det yderste, sydvestlige Irland. Stephen har været tidligt oppe for at åbne de syv-otte net, som han har stående rundt omkring på øen. De seneste dage har han forsøgt at få en Skovspurv i nettet. En sjælden gæst på disse kanter.

Færgenhavnen på Clear Island. Den hvide bygning i baggrunden er Cape Clear Bird Observatory.

I grotterne yngler bl.a. Topskarv, Tejst og Klippedue.

45 års observationer

Fuglestationen på Clear Island blev oprettet allerede i 1959, og med logbøger for 45 år har man et enestående materiale, som Wing i sine få ledige stunder skriver ind, så materialet ligger digitalt. Han er nået tilbage til 1978! Fuglestationen drives af Birdwatch Ireland.

Hverken tidligere eller dagsaktuelle observationer er tilgængelige på internettet, men man håber, det vil være muligt fra 2006.

Grunden til, at man i sin tid valgte at lægge fuglestationen på Clear Island, er et enestående havfugletræk,

samt at sjældenheder forvilder sig hertil over Atlanten fra USA og fra Sydeuropa.

Fuglestationen har tre værelser, som man udlejer til "ornitologer og andre." Men helst ikke "andre", sukker Stephen Wing lidt opgivende. "Almindelige turister er mere krævende, men her er self catering og ingen særlig service". Wing liver dog op, da han fortæller om nogle meget hyggelige danske ornitologer, der besøgte øen i to uger i 1998. "Clear Islands fodboldhold tævede dem 8-5; det var rigtig skægt!"

Søvnlige sæler

Fuglestationen afholder forskellige kurser: Der er birdwatching for begyndere og som noget nyt et kursus i digital fuglefotografering. Over sommeren gælder det "Birds, Bees and Flowers", for øen har med sit ekstensivt drevne landbrug og det milde klima en meget rig flora og er berømt for sine mange sommerfuglearter.

På et havtrækkursus i september ligger deltagerne højt på klipperne og krydser af: Almindelig Skråpe, Lille Stormsvale, Mallemuk, Ride, Sule, Tejst. En sidegevinst er passerende hvaler, delfiner og Marsvin. Selv så jeg i maj en Vågehval i mageligt tempo ind gennem sundet. Måske som den første af mange hvaler, der bruger sommeren til at fouragere omkring det sydlige Irland. I kystens mange klippesprækker, hvor havet er roligt, ligger ofte Spættede Sæler, kælent roterende i vandet. Man kan sidde oppe på klippekanten og se lige ned i deres dybsorte øjne, når de dovent ruller rundt og sender søvnige, men opmærksomme blikke opad.

Clear Island huser ingen uglearter, og af rovfugle yngler kun Vandrefalk, men til gengæld sædvanligvis med tre par. Øen vrimler med Stenpikkere, Sortstrubet Bynkefugl og en mørk variant af Jernspurv.

Loops i atlantisk luft

Tilbage til Alpekragen. I Nordeuropa holder den kun til på nogle af de britiske øers vestlige kyster. Jeg så den

på øen Islay i Skotland, jeg så den på klipperne i gribbekolonien i Monfragüe i Spanien, og nu her på Clear Island. Den rødlistede charmetrold yngler på stejle klippesider og søger føde ved energisk at kradse insekter og smådyr ud fra græstørv eller gamle kokasser i græsområderne oven for klipperne. Når alpekragen ikke spadserer rundt på klippeafsatser eller balancerer på skrå græsarealer, foretager den akrobatiske luftøvelser med loops og styrtdyk, hvorunder man tydeligt ser, at både næb og ben er blodrøde. Fascinerende at se småflokke af alpekrager hvirvle rundt mellem himmel, hav og klipper.

Det lykkedes at komme ganske tæt på alpekragen, som her balancerer elegant rundt.

Under sejlturen fra fastlandet passerer færgen et fiskefyldt område, hvor en flok Suler som missiler plumper i vandet.

Ved indsejlingen til den lille havn, hvor fuglestationen ligger, og hvor færgen fra Baltimore på fastlandet lægger til, er nogle store grotter, hvor Skarv, Topskarv, Tejst og Klippedue yngler. Skarverne ekkoer sære lyde ud over havnen, og fra toppen af en lygtepæl underholder en Sangdrossel fra tidligt til sent.

I princippet kan man sætte sig på bænken foran fuglestationen og se alt: Søbapegøjer, Alpekrager, Ravn, Vandrefalke; men øens panoramasigter over stejle kyster og det solglitrende Atlanterhav lokker til dejlige vandreture, skrålende: "On a Clear Day, You Can See Forever..".

Alpekragens rige på Cape Clear Island. Klipperne, der går lodret ned i Atlanterhavet, er en passende kulisse. I baggrunden skimtes Fastnet Fyret, også kaldet "The Teardrop of Ireland", fordi det var emigranternes sidste glimt af hjemlandet.

Praktiske oplysninger om Cape Clear Island

For at komme til Cape Clear Island kan du tage fly til London eller Dublin og videre til Cork i det sydvestlige Irland. Bus fra Cork via Skibbereen til Baltimore, hvor der 3-4 gange om dagen sejler færge til Clear Island. www.capeclearferry.info.

Cape Clear Bird Observatory er bemandedt fra omkring 1. marts til slutningen af oktober. For overnatning, bestil direkte hos Birdwatch Ireland, Mr. Declan Murphy, tlf. 00353 12819878 (Mr. Murphy taler med en voldsomt irsk dialekt!).

Eller e-mail: dmurphy@birdwatchireland.org.

Overnatning koster 18 Euro pr. person pr. nat. Selvhusholdning.

De 5 dage lange kurser koster 195 Euro, uden ophold og forplejning.

Se nærmere på www.birdwatchireland.ie.

Cape Clear Island har 3 private B&B's, et lille vandrerhjem og en enkelt købmandsbutik med et lille dagligvareudvalg. Butikken rummer også en udmærket spisefdeling med rustikke irske retter. Der er flere gemytlige pubber og restauranter, men nogle har kun åbent i højsæsonen. Se øens hjemmeside www.oileanchleire.ie. Her finder du også et kort over øen.

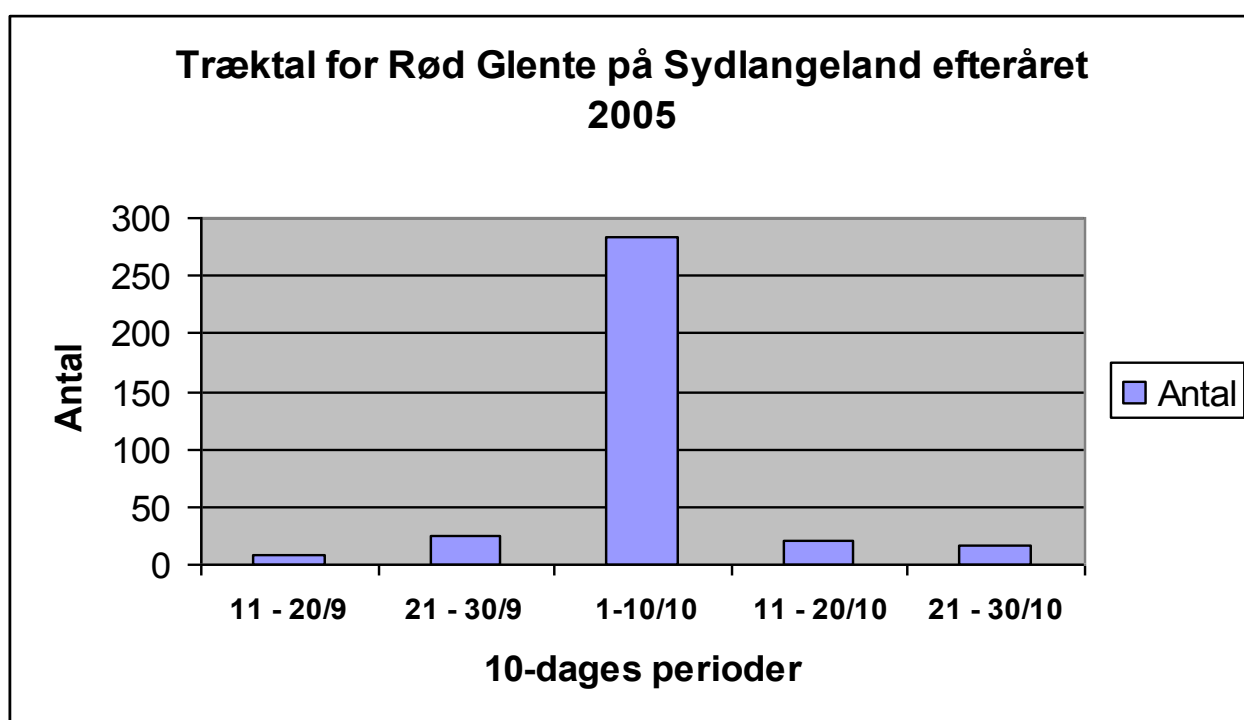
P.g.a. nærheden til Golfstrømmen er klimaet mildt, men ofte blæsende og noget regnfuldt. Det er næsten altid muligt at finde læ i en lun dal. Husk solcreme for at undgå ubehagelig forbrænding i havets stærke genskin.

Rød Glente

Af Søren Gjaldbæk

En af efterårets store trækoplevelser på Sydlangeland var en rekordstor forekomst af Rød Glente. Langt de fleste af observationerne er fra Dovnsklint. To dage gav særligt mange: 87 trækkende den 2. oktober, var ny fynsk rekord for Rød Glente,

og den 5. oktober blev 67 fugle set runde Bagenkop Havn af en lokal ornitolog, der kunne kombinere arbejdsliv med trækobservationer bemeldte dag. Trækkets forløb fremgår af tabellen og skemaet.

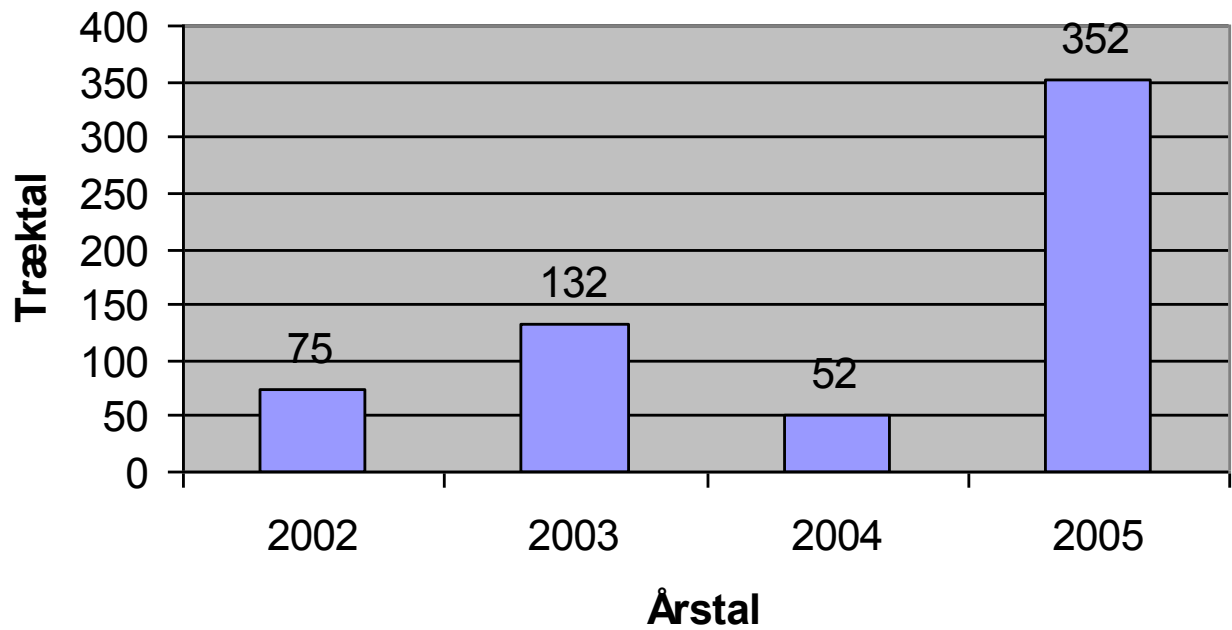

Perioder	11 - 20/9	21 - 30/9	1 - 10/10	10 - 19/10	20 - 30/10
Træktal	8	24	284	20	16

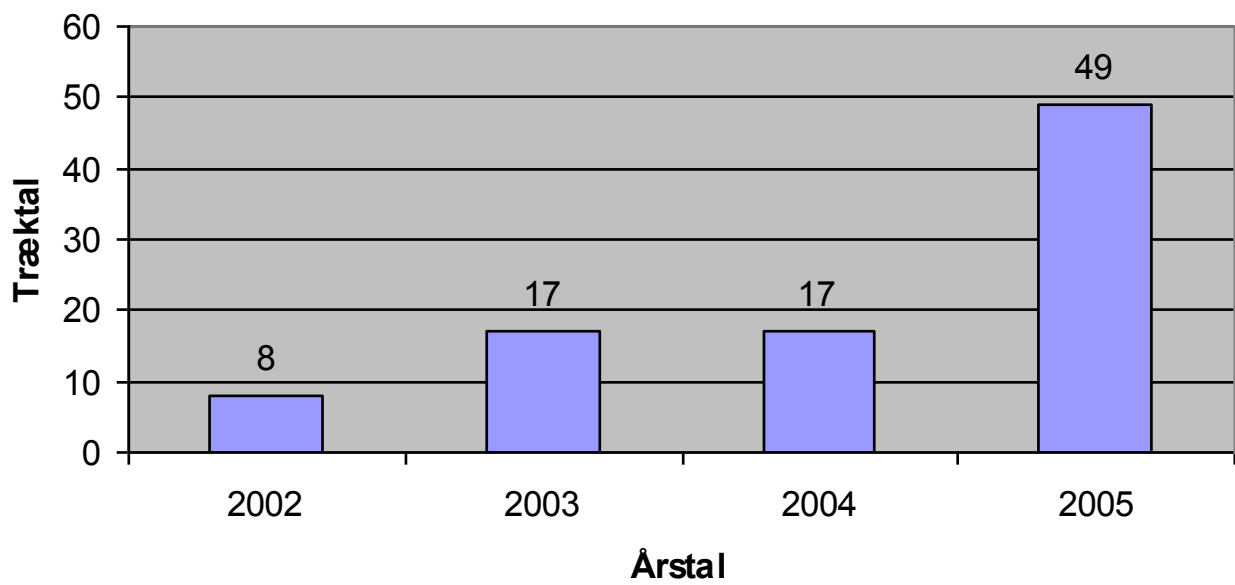
I forhold til de senere år er der tale om en klar fremgang, som det ses nedenfor. Det skal understreges, at tallene ikke dækker over systematiske daglige observationer, men i over halvdelen af dagene har der været observatører på Sydlangeland. De reelle tal er givetvis lidt højere, men tallene giver formodentlig et godt billede af

variationen fra år til år. Går vi længere tilbage er efterårstotalerne endnu mindre, så tallene afspejler en fremgang for arten. Et lignende billede får vi, hvis vi kigger på totalerne fra Sønderhjørne. 33 af de 49 fugle i 2005 er fra den 2. oktober, hvor Langeland havde rekorddag.

Efterårstotaler fra Sydlangeland

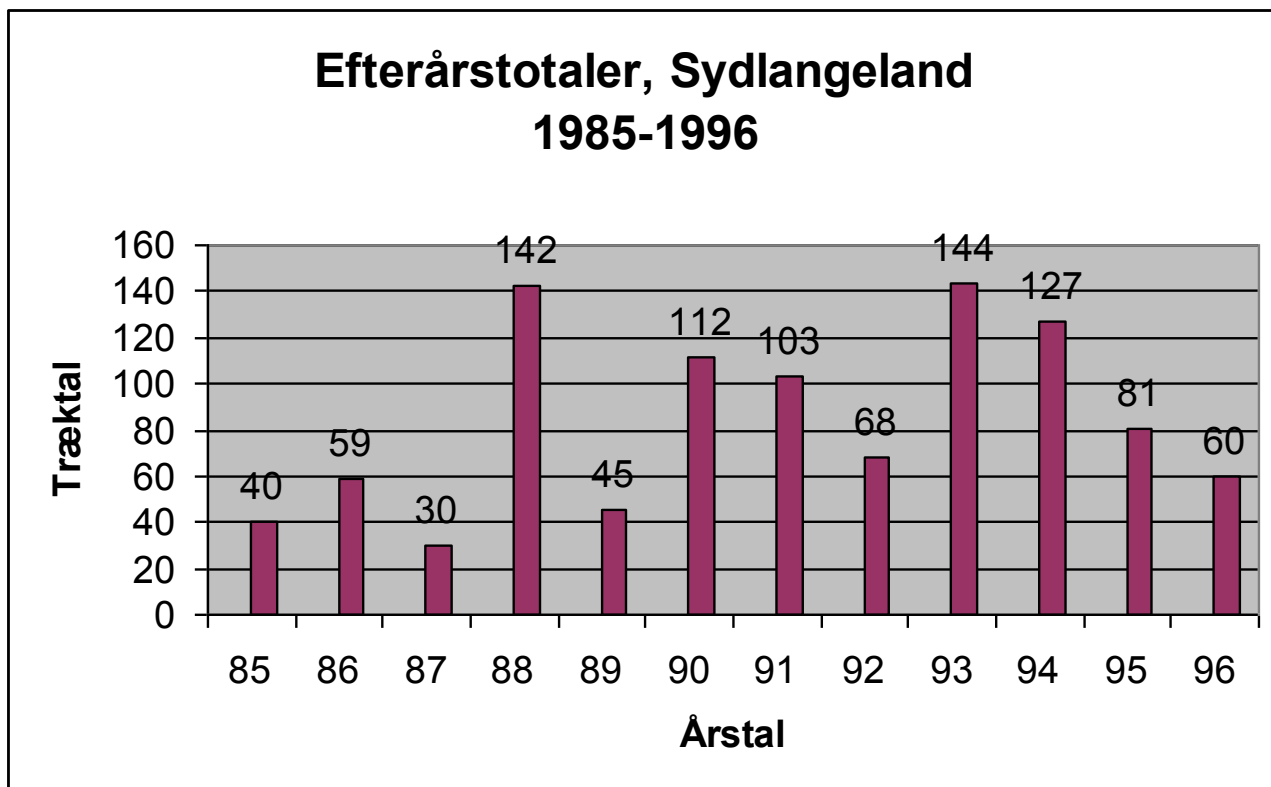
Totaler fra Sønderhjørne

Generelt set trak der mange Røde Glenter mellem 10. september og 30. oktober, hvor f.eks. Stevns Klint havde 1029 med en enkelt dag på over 300. De største dage på Stevns faldt ikke sammen med de fynske topdage.

Fra de tidligere år foreligger der træk-tal fra perioden 1985-1996. Som det ses i diagrammet nedenfor, har antallet af trækkende fugle været svingende, med 30 som minimum og 144 som maksimum. Man kan spekulere over, hvor glenterne kommer fra. Den danske ynglebestand er på 30-40 par, artens kerneområde er i Østjylland plus et par småbestande ved Djursland, Sæby og Vestsjælland. På Fyn er arten meget sjælden som ynglefugl. I 2005 fik to par hver to unger. I det

ene tilfælde var der tale om et ungt par, hvis man skal dømme ud fra ankomsttidspunktet – de unge par ankommer senere, så to unger var flot for et uerfarent par. Yderligere 2 par gjorde yngleforsøg, i det de blev set i en periode i begyndelsen af yngletiden, hvorefter de forsvandt. Der blev ikke fundet reder. I Sverige går det meget bedre for Rød Glente, der for fyrré år siden var fåtallig, nu anslås bestanden at være på over 1000 ynglepar. En del af de gamle fugle bliver i yngleområdet året rundt, som deltagere på DOF Fyns ture til Skåne har kunnet konstatere ved selvsyn, de unge trækker sydpå, så der er næppe tvivl om, at hovedparten af trækgæsterne er svenske fugle.

I gamle dage var Rød Glente en almindelig ynglefugl, men en energisk indsats fra blandt andet jægere og landmænd i begyndelsen af 1900-tallet førte til at glenten – og andre rovfuglearter – praktisk taget blev udryddet i Danmark. Man betragtede rovfugle som skadedyr. Dette syn på rovfuglene har heldigvis ændret sig i store dele af befolkningen, og efter at alle rovfugle blev totalfredede i 1967 er bestandene gået frem, også bestanden af Rød Glente.

Det kniber dog for arten at få rigtigt fat – de 30-40 par har været konstant i en del år. Hvis man kigger på Rød Glentes krav til biotop skulle der være masser af muligheder. Den foretrækker et varieret landskab med lidt småskove, eng og mose, gerne en losseplads eller en motorvej, hvor den kan tage trafikdræbte fugle og dyr. Den yngler i såvel små som store skove, reden er altid placeret i udkanten af skoven. Landskab som det beskrevne findes der rigtig meget af i Danmark. Dens jagtområde strækker sig 10-15 km fra reden, men modsat f.eks. Duehøg deler den gerne jagtområde med andre artsfæller. Fyns Amt burde nemt kunne huse 50-100 par af Rød Glente, vi har f.eks. 100 par af Rørhøg, 5-600 Musvågepar og 50-100 par Duehøge.

Glenten tager gerne ådsler, og der peges ofte på, at udlægning af gift kan være en af årsagerne til, at det går så

dårligt for glenten. Nogle fasanholdere lægger Parathion-forgiftede kyllinger ud, siges det fra blandt andet jægere, men også (lovlige) bekæmpelse af mus og rotter med gift kan spille ind. For dårlig beskyttelse af ynglepladserne nævnes også – en del private skovejere gør ikke nok for at sikre ro omkring rederne.

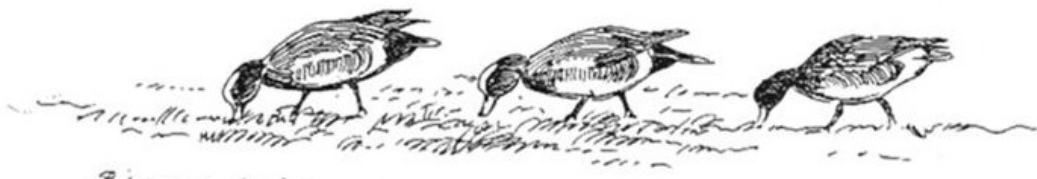
Rød Glente. Foto: Erhardt Ecklon

Miljøminister Connie Hedegård har i samarbejde med DOF lavet en handlingsplan for at se, om ikke bestanden kunne få et løft. Det ville være rigtig fint, hvis man havde denne elegante rovfugl som et almindeligt indslag i den danske natur året rundt. I så fald ville der være basis for endnu større træktal på Dovnsklint i de kommende år.

Rød Glente, Dovnsklint, efteråret 2005. Foto: Erhardt Ecklon.

Oplysningerne om de fynske ynglefund/forsøg stammer fra vores lokale rovfugleekspert Finn Eriksen.

Farverige Costa Rica

Tekst og foto: Lilly Sørensen

På forhånd så vi Costa Rica som et farverigt land, med meget afvekslende natur og en stor artsrigdom, på grund af de mange forskellige biotoper, herunder regnskov. Forventningerne blev indfriet - masser af naturoplevelser og 327 forskellige eksotiske fugle blev set. Vi (*forfatteren og Niels Bomholt-red.*) havde dog ikke helt taget vejret i ed – november skulle være begyndelsen på højsæsonen (tørtiden), men årets orkansæson trak ud og 2005 var et voldsomt år. Så 3 gange måtte vi lægge turen om på grund af broer og veje, som var skyllet bort – vi blev ved med at fortælle hinanden at ”nu var det altså regnskovsområde vi befandt os i, så selvfølgelig regnede det meget”. Men da vandet i en vandpyt på vejen gik op til midt på køleren af firhjulstrækkeren - og vejen i øvrigt lignede mere et vandløb end en vej, søgte vi ly på det nærmeste hotel.

Vi ankom til hovedstaden San Jose om aftenen, så vi fik først et indtryk af landet næste morgen – og hvilket indtryk. En 8 acres (ca. 4 ha) stor eksotisk have omgav Hotel Bougainvillea til den ene side. Til den anden var der udsigt udover dele af hovedstaden. Selvom rejsen derover havde været lang, vågnede vi, da det blev lyst ved femtiden – det er med at ud-

nytte de lyse timer, for allerede ved femtiden om eftermiddagen, begynder det at blive mørkt igen og indenfor en halv time er der buldermørkt.

Hotel Bougainvillea er ejet af en haveinteresseret hollænder, haven er anlagt med mange stier og man får et godt førstehåndsindtryk af planter og fugle i landet. Tillige er det et yderst afslappende sted, hvilket var rart ovenpå den lange rejse, som blandt andet bød på lange køer på grund af fingeraftryk- og foto-tagning under mellemlandingen i Florida.

Hvor er broen?

En af de første fugle vi så var Costa Ricas nationalfugl – en Clay-colored Robin ikke særlig eksotisk, men talrig. Mere eksotisk var Blue-crowned Motmot (”Bornholmerfugl” – når fuglen bliver sur, svinger halen som et pendul). Den sjældne Prevost’s

Ground-Sparrow lod sig se langs stenmuren, der omgav haven. Et par papegøjer blev det også til – således godt motiverede drog vi videre.

Vi havde lejet bil hjemmefra – pengene var blevet hævet på kontoen og vi var lidt spændte på, hvordan det skulle gå – prisen var noget lavere, end hvis man havde lejet direkte gennem et selskab. Men præcis kl. 9.00 stod en flink ung mand fra Budget, han havde bil, alle forsikringer og papirer klar.

San Jose er ikke jordens nemmeste by at finde igennem, så udstyret med hotellets beskrivelse og udlejningsfirmaets mand som guide, blev vi fulgt ud til en af hovedvejene, der fører sydpå gennem byen. Niels mente, at det nok var bedst, at jeg kørte. Så ville han tage sig af vejvisning og kort (jeg kan fare vild på en hotelgang). Byen har mange ensrettede gader og megen trafik, så det lurede i baghovedet, hvordan vi nu skulle finde hotellet igen sidste dag.

Orangencæbbet Aracari- en tukanart.

Costa Rica er lidt større end Danmark – men lad det være sagt med det samme, vejene er elendige! Heldigvis er trafikken ikke særlig voldsom ude på landet, men man skal ikke regne med at kunne køre mere end 40 kilometer i timen. Den første lastbil vi kom til at køre bagved slingrede, vi mente bestemt, at chaufføren måtte være fuld eller træt – det gik fra den ene side af vejen til den anden. Da vi selv et par gange var kørt ned i et af de store huller (20-30 cm dybe) på vejen, fik vi respekt for det og resten af turen foregik ligeledes i siksak. Vi havde et godt vejkort med hjemmefra. Og når man først er udenfor storbyen, er det forholdsvis nemt at finde vej. Ellers er der altid én, som er behjælpelig med at pege - eller som ved et vejkryds, hvor de ikke-stedkendte kørte den logiske vej lige ud – havnede i et villakvarter – kørte tilbage og her stod meget belejligt en dame, som havde gjort det til sin levevej, at vise de vildfarne vej. På et grundigt plastlamineret skilt stod nøjagtig vejretning til de mest oplagte steder på engelsk og nederst stod en anmodning om at støtte hendes familie. Vi fandt beskrivelsen til vores destination, betalte og kørte derfra med tanken om, hvad der ville ske med hendes ”forretning”, hvis der blev opsat et vejskilt. Vores bestemmelsessted var Arenal-vulkanen. Der var regndis, så vi kunne ikke se vulkanen, men til gengæld kunne vi med jævne mellemrum høre en dyb brummen fra den

aktive vulkan. Vi overnattede, så vi havde udsigt til vulkanen, men desværre var der diset, så vi kunne ikke se den glødende lava i mørket. Midt om natten vågnede vi forskrækkede ved et dybt bulder, vejret var nu klarret så meget op, så vi kunne se lavaen flyde nedover vulkanen – flot, men også lidt skræmmende! Trods det regnfulde vejr blev det den bedste lokalitet for Tanager (*familie af tropiske fugle – red.*) - i alt 12 farverige arter - super. Efter solnedgang var der masser af natravne – Common Paurqua – de sad alle vegne. Efterhånden blev vi helt kendte med dem og ved at kalde Plyt-Plyt – svarede de med et kald og et lille hop. Vi kunne sidde få meter fra dem og betragte dem - en dejlig oplevelse!

Costa Rica er rig på naturreservater; et af dem ligger ved Selva Verde. Lodgen er nænsomt bygget ind i regnskoven. Der er flere kilometer overdækkede gange, så selvom det regner, er der mulighed for at nyde naturen. Farverige blomster, Tukaner og andre fugle, sommerfugle og lige så farverige frøer. Nu er det sådan med frøer på disse kanter, at de kan være overordentlig giftige. Indianerne har brugt giften til giftpile - og de var dødelige. Men vi fik forklaret, at man skal have giften på sig og indenbords, før den er giftig. Så nok se - ikke røre!

Der er mange andre forskellige dyr og Niels havde fået øje på en meterlang varan i teleskopet. Køn var den

Der i alt set 30 kolibriarter på turen.

ikke, men han måtte absolut vise den til en ældre, kvindeli, amerikansk turist, som intetanende kom forbi. Hun gøs ved synet af dyret i 30 ganges størrelse, og kunne først grine af episoden, da vi fortalte hende, at krættet sad i et træ ovre på den anden side af floden.

Om morgenen var der en times fugletur med guiden Gilbert. Det blev hektisk med 29 arter på en time – vel og mærke ”lifers” (*lifer=ny art, red.*) – turen sluttede af med en Sunbittern (*en hejreart*). Senere på dagen måtte vi sunde os med en kølig øl og sad på terrassen og kiggede udover floden.

En Flododder lå og fiskede længe, i virkeligheden nok turens mest sjældne dyr.

Vi havde planlagt at besøge Osa-halvøen, som ligger i den sydlige del op mod Panama. Jo nærmere vi kom, jo mere regnede det. Vi havde bestilt plads på en lodge inde i regnskoven og vi vidste, at vi skulle krydse en flod på vej over til lodgen. Aftalen var, at vi skulle køre over, hvis vandet var klart, men var det brunt, ville de komme og hente os. Da vi nåede frem til floden var den brun og frådende. Medens vi stod og kiggede på strømmen kom et stort træ flydende,

efterfulgt af en bananpalme. Det blev til en alternativ overnatning i kystbyen Puerto Jiménez. Uden for hytten lå stranden med mangrove, udsigt til bugten Golfo Dulce og i det fjerne Panama – ikke så ringe. Det fortsatte med at regne om natten og vi begyndte at blive bekymrede. Den eneste vej, der fører ud på halvøen havde ikke set så godt ud, der var allerede dybe huller og noget af skrænten var skredet ud. Så hvis der kom ret meget mere regn, kunne vi risikere at strande på halvøen i flere dage (uger). Der var selvfølgelig en lille lufthavn i byen med rute til San Jose, men hvordan forklarer man biludlejningsselskabet, at bilen står på Osa og vi selv står i lufthavnen?

Det hele så meget lysere ud næste morgen - fint vejr og vi var så heldige, at se en flok Røde Araer fouragere i nogle mandeltræer i en nærliggende lodge – et drømmesyn. I området var der mange forskellige aber – egeraber, edderkopaber, brøleaber og kapucineraber. I vandløbet var der nogle mindre krokodiller – efter sigende harmløse for mennesker.

Vi havde aftalt, at vi ikke ville gå ind i regnskoven udenfor stierne, men så var der lige en fugl (Colered Trogon), der kaldte og vi havde jo støvlerne på – så... Vi så fuglen og på vej tilbage til stien, var der nogle arrige insekter – to stik til hver, det gjorde nas – så kunne vi lære det!

Turens højdepunkter var Monteverde og Carara med hotel Villa La-

pas. Begge steder er der afmærkede stier med gangbroer i trætophøjde. Det var helt fantastisk at se regnskoven på den måde. Når man går på stier nede i bunden, kan det være svært at se ret meget, men kommer man op i højden, kan man rigtig følge med i, hvad der er af liv. Træerne er sat til med alle mulige Orkideer, Bromelia, Bregner o.l. Til tider kan det være svært at se løvet på det oprindelige træ. Man bliver betaget og benøvet over denne frodighed og artsrigdom. Det blev til flere arter tukaner og trogoner (*familie af spurvelignende fugle-red.*).

Costa Rica er et forholdsvis sikkert land at rejse rundt i. Men det er bedst at undgå kørsel, når det er mørkt – de mange huller i vejen gør det usikkert. Visse steder af storbyerne bør også undgås efter mørkets frembrud. Den største risiko er dog at få stjålet værdier fra bilen. Mange steder er der vagter, som for et mindre beløb holder øje med bilen – de penge kan være godt givet ud. Det eneste sted, vi følte os lidt usikre, var på broen over Tarcolitos, som er kendt for sine krokodiller, Røde Araer som flyver til overnatning - og hyppige indbrud i biler. Der stod en betjent på vagt, da vi ankom – fint, her stillede vi bilen og han skulle nok se efter den. Noget senere, da vi stod ude på broen, standsede en bil og de havde lige en besked fra betjenten – han havde fyraften om et kvarter, så hvis vi ville være så venlige at kom-

me tilbage inden, var det nok bedst – fin service! Vi skyndte os tilbage og fik takket betjenten for hans omsorg. I mellemtiden var der standset en bil med 3 mænd, som ikke lige så ud til at være specielt interesserede i krokodiller, araer eller lign. Vi fortrak, medens betjenten tog bussen hjem.

Vi sluttede turen ved naturreservatet Tapanti. Allerede da vi nærmede os byen, anede vi uråd. Sandsække ved havelågerne og bulldozere til at rydde mudder op i gaderne. Det skal siges, de har nogle store maskiner til at rydde op med og det går hurtigt. Men det var galt med broen, så det blev først dagen efter, at vi kunne komme ind. En alternativ vej var åb-

net og med beskeden ”if it starts raining – get out” drog vi ind for at se områdets flotte natur - overnatning kom dog ikke på tale.

Hotel Bougainvillea blev fundet uden de store problemer og under efterfølgningen af en Ferruginous Pygmy-Owl i haven, stødte vi på et amerikansk fugleinteresseret ægtepar. Vi havde tidligere mødt dem på hotel villa Lapas, så over aftensmaden blev vores forskellige erfaringer muntert diskuteret.

Costa Rica kan sagtens tåle et gensyn og om alt går vel stå på rejseprogrammet en anden gang – måske dog i tørtiden.

Kongekondor. De lokale guider troede ikke på at den var i området før de så billedet.

Fra felten

Af Martin Søgaard Nielsen

Denne udgave af "Fra felten" dækker perioden 16. november - 9. februar. Vinteren har ikke budt på nævneværdige invasioner af nogen art, og ej heller er der observeret fugle i den helt sjældne afdeling.

- Periodens "hårde" observationer -

Silkehejre

Mellemkjove

Hvidsiskan

Stegø Mølle 18+20/11

Horseklint 20/11

Odense Å, Dalum 13/1

Nordisk Lappedykker

20/11 2 Dovnsklint (EEE). 9/12 1 Fyns Hoved (SG).

Mallemuk

20/11 1 NV Fyns Hoved (SG).

Sule

17/11 1 ad V Horseklint (SG). 12/12 1 1k NØ Flyvesandet (THH, SG).

Silkehejre

18/11 1 Ø, 20/11 1 R Stegø Mølle (JEB).

Hvid Stork

21/1 1 R på mark Kværndrup (OHG, NRA). Formodentlig en af vores tvivlsomme svenske venner.

Sædgås

7/1 123 Føns Vang er hidtil største vintermax (MMJ).

Tundrasædgås

Arten forekommer hyppigere i amtet for hvert år der går. Er i vinter set på følgende lokaliteter: Vårø, Noret Tåsinge, Tryggelev Nor, Fønsskov, Kørup, Gyldensten, Ny Gesinge Tåsinge, Stjovl, Longelse samt Magleby Nor.

Kortnæbbet Gås

14/1 2 Fogense (DMZ, BIS). 26/1 4, 28/1 2 Gyldensten (THH, JEB). 4/2 1 Magleby Nor og 1 Longelse (OHG).

Blisgås

Jersore huser ca. 140 fugle denne vinter. Derudover en lidt større observation: 4-5/2 55 Ristinge Havn (OHG).

Nilgås

20/12 1 Firtalsstrand (KDJ). 26/12 1 Sundet (GKN).

Lille Skallesluger

4/2 130 Snage Strand (OHG) er virkelig mange.

Rød Glente

Eneste fugle i perioden 20/11 1 Emtekær (DMZ, RSJ). 28/11 1 SV Bøjden Nor (PDP).

Klyde

En enkelt klyde holdt stand frem til 16/12 i Slambassinet (GJO).

Stor Præstekrave

I perioden 16/11-6/2 er der set 7-10 forskellige fugle.

Sandløber

12/12 1 Flyvesandet (SG).

Enkeltebekkasin

11/12 1 Tarup Grusgrave (EEE m.fl.). 22-25/1 1 Sundet (EEH, LBR).

Stor Kobbersneppe

9/12 4 Vigelsø (KDJ). 20/12 3 Firtalsstrand (KDJ). Der er ingen oplysninger om race, sene fugle er ofte racen islandica.

Svaleklire

4/12 1 Monnet (EEE). 11/12 1 Tarup Grusgrave (EEE m.fl.).

Almindelig Kjøve

17/11 1 1k V Horseklint (SG). 14/1 1 R ad mørk Marstal Bugt (OHG, NRA).

Mellemkjøve

20/11 1 1k NV Horseklint (SG).

Kaspisk Måge

15/12-14/1 1 1. vinter Skovsøen, Fruens Bøge (MSN m.fl.). 4/1 1 1. vinter Odense SV (MSN). 8/1 1 ad Odense Kanal, Bispeeng (THH). 8/1 1 Slipshavn, Noret (ESM, EDR).

Kaspisk Måge, Skovsøen.

Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Sildemåge

27/11 1 Fyns Hoved (DMZ, BIS). 6/1 1 Gambøt, Thurø (EEE). 8/1 2 Tarup Grusgrave (PRA).

Ride

17/11 11 ad V Horseklint (SG). 18/11 10 N Nyborg Strand (THH). 20/11 74 NV Horseklint (SG). 24/11 1 R 1k Knudshoved (Sune Jepsen). 12/12 1 1k V Flyvesandet (THH). 18/12 2 N Horseklint (MRP, KHL).

Kaspisk Måge, Skovsøen. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Lomvie/Alk

18/11 404 N Nyborg Strand (THH).

(29/11+7/12 2) Bogense Marina (JEB m.fl.). 6/12 1 Fogense (MMJ). 14/1 1 Marstal Bugt (OHG, NRA).

Søkonge

Fyns Hoved/Horseklint står for de fleste observationer: 16/11 2 N (RYT m.fl.). 17/1 2 R, 1 V (SG). 20/11 1 S + 1 NV (SG, MMJ). 21/11 1 NV (EEE). 12/12 1 NV (EEE, BSN). 12/1 1 NV (SG). 26/1 1 (SG). Derudover: 21/11 1 R, 12/12 1 V, 15/12 3 V Flyvesandet (SG). 21/11- 22/1 1

Skovhornugle

På de 2 overdagningspladser er maksimum: 1 Flyvesandet, med kun 1 fugl kan der vist ikke være tjekket ved skumringstide?! 17+23/11 11 (max i 2004 var 29!) Baagø Kolonihaver (THH, Brian Gregersen).

Indtil 9/2	november	december	januar	Februar
Fogense Enge	4	3	2	2
Flyvesandet	1			
Nørreby Hals	3	1		
Monnet	1	4	8	2
Helnæs Made	7	3	5	
Bogense Marina	1		1	
Mågeøerne			1	
Stegø Mølle			1	
Bøjden Nor				1
Siø				1

Forekomst af Mosehornugle i Fyns Amt, vinteren 2005

Mosehornugle

Igen i vinter vrimler det med Mosehornugler på de traditionelle lokaliteter. Følgende tabel viser månedsmax.

Grønspætte

28/11 1 ad Oure (BLR). Derudover 1 fugl omstrejfende i Svanninge Bakker (PDP, PB).

Hedelærke

27/11 1 T Katterød (PDP).

Landsvale

17-21/11 1 Horseklint (SG, EEE).

Bjerglærke

27/11-4/2 op til 3 Monnet (EEE m.fl.). 30/12 13 V Mågeøerne (MMJ) og 4 R Lyø (RBZ). 21/1 3 T Ristinge Hale (EEE m.fl.).

Bjergpiber

Arten har været i konstant fremgang de senere år, men i efteråret og vinteren er der set forbavsende få. Alle observationer nævnes fra såvel efterår og vinter: 31/10 1, 13/11 2 Bispeeng (THH). 28/12 1 Føns Vang (MMJ). 4/1 1 Fyns Hoved (PVR). 14/1 1 Tryggelev Nor (OHG, NRA). 22/1 1 Slipshavn (ESM, PRA, EDR) og 1 Barager Næbbe (OHG).

Bjergvipstjert

Det blev til nogle få januarobservationer: 4-5/1 1 Odense Å, Ejby Mølle (ELM,GJO), 11/1 2 Caroline Amalievej, Svendborg (NAN).

Sangdrossel

28/12 1 Føns Vang (MMJ). 15/1 1 Gulstav (EEE, RYT, JHJ). 18/1 1 Monnet (SG).

Munk

4/12-29/1 hun (foderbrætsfugl) Odense SV (MET). 16/12 1 Fuglsang, Næsby (THH). 9/1 1 han (Morten Jensen). 3+12/1 1 hun (foderbrætsfugl) Odense M (SG). 24/1 1 han (foderbrætsfugl) Odense S (HKH). 31/1 1 hun (foderbrætsfugl) Fruens Bøge (AAW).

Gransanger

26/11 1 Kullerup (PRA). 2/1 1 Båring Strand (MMJ).

Lille Gråsiken

16/11 1 Bøjden Nor (BSN). 27/11 6 Fyns Hoved (DMZ, RSJ). 3/12 1 Sollerup (EEE, RYT). 13/12 1 Odense Å (ELM). 3/1 2 Knudshoved (MMJ, FSH). 7/1 1 Snarup Mose (RYT). 13/1 2 Odense Å, Dalum (THH). 25/1 2 Faaborg (LBR).

Hvidsiken

13/1 1 hun/2k han Odense Å 300 m syd for motorvejsbroen (THH).

Laplandsværling

22/11 og 5/1 1 Nørreby Hals (MMJ).

Snespurv

Mågeørerne har som tidligere år været fast tilholdssted for en større flok. Max. indtil nu i vinter er: 9/1 110 (DMZ). Derudover mange spredte observationer, deriblandt flere nævneværdige flokke: 13/11 180, 8/1 28 Stige Ø (AMC, THH). 12/12 15 (med Gulspurve og Bomlærker) Søndersø –

en udsædvanlig indlandsobservation af de sjældne (THH). 23/12 35 Lyø (RBZ). 10/1 39 Nørre Højrup (THH, BEC). 14/1 45 Keldsnor og 35 Ristinge Hale (OHG, NRA). 22/1 30 Monnet (LBL, EM). 23/1 27 Helnæs (SG, THH).

Gulspurv

12/12 200 Søndersø (THH).

Bomlærke

27/11 150 Nørreby (MMJ m.fl.).
12/12 94 Søndersø (THH).

DER VAR ENGANG SÅ DEJLIGT

- DERUDE PÅ LANDET

Mogens Thomsen

Vi har modtaget nedenstående opfordring til at bidrage til et mere bæredygtigt landbrug, artiklen har ikke været drøftet i DOF Fyn og synspunkterne er forfatterens egne.

Vi er nu gået ind i et nyt år, et specielt år for DOF som jo fylder 100 år. Der vil som bekendt blive mange arrangementer og aktiviteter i løbet af året, for at markere jubilæet. Måske kunne året også bruges til at sætte fokus på et andet område, nemlig hvad kan det enkelte menneske gøre for at hjælpe den betrængte natur.

Der bliver lavet mange undersøgelser om den danske natur, og nogle steder er der fremgang, andre steder stilstand. Et sted er der voldsom tilbagegang, og det er agerlandet, som jo dækker den største del af vores land.

Det er så igen landbruget, der må stå for skud, og med rette. De sviner og forurenere og sprøjter alt liv væk fra markerne, som ender med at blive store golde ørkener i det, som engang husede et stort og varieret dyre- og planteliv.

Så landbruget er altså den store synder? Eller er den?

Jeg mener, at den store synder er forbrugeren, som i årevis har krævet billigere fødevarer og støttet og **stadigvæk støtter** denne forurenende virksomhed.

Hvis bare forbrugeren vidste, hvilken magt han besidder.

Mange økologiske landbrug har måttet gå tilbage til det konventionelle, fordi de ikke kunne afsætte deres varer. Jeg har heller aldrig observeret en virksomhed producere varer, som ikke kunne sælges, det ville ret hurtigt føre til konkurs.

I flere år har den økologiske markedsandel ligget på mellem 2-4 %, måske er den en smule højere nu, men det er da en latterlig lille markedsandel taget i betragtning af, at priserne på økologiske varer er faldet meget, at der er en enorm rigdom i vores land med et tilsvarende enormt forbrug af materielle goder, og at det har så katastrofale følger for vores natur og grundvand langt ud i fremtiden, en kedelig arv til vores børn og de kommende generationer.

Min undren går på, hvorfor man ikke støtter det økologiske landbrug. Måske venter forbrugeren på at regeringen en dag vil gribe ind, eller måske endog EU. Men det sker ikke. For det første er der alt for store økonomiske interesser i kemi- og medicinalindustrien, og for det andet vil en

regering jo ikke foretage ændringer, når der er så lidt eller næsten ingen opbakning fra befolkningen.

Min undren går også på, hvorfor redaktører og skribenter i de grønne foreningers blade ikke opfordrer medlemmerne til at lægge forbruget over i den økologiske lejr i stedet for at blive ved med at kritisere landbruget og beklage udviklingen.

Jeg har aldrig læst en artikel der handler om eller opfordrer til at den enkelte må gøre noget aktivt for at vende udviklingen, ja selv denne artikel var ikke værdig til at komme i "vores eget blad" FUGLE OG NATUR. Men måske er man sig ikke bevidst om hvor slemt det i virkeligheden står til.

Der skal handling til, og handling er, at man laver sig selv om, sine ind-

køb, sine vaner osv. Når tilstrækkelig mange gør det, vil politikerne opdage, at nu blæser der kraftige økologiske vinde, og så vil de handle. Men presset eller ændringen skal komme nedefra.

Alle vil gerne slippe af med forureningen, men det er ligesom, at man venter på, at det er "de andre" der skal gøre noget. Men paradokset er, at vi hver især er "de andre"

Og at det er tiden, at den enkelte tager ansvar.

Hver især må gøre noget, og det batter noget, hvad du og jeg gør. Hvis man vil ændre verden, er der kun en ting man kan ændre, og det er sig selv.

Du må selv være den forandring, du ønsker i verden. (Gandhi).

Kurts ønskeseddel

- Projekter for – unge - og andre aktive ornitologer

Af Kurt Due Johansen

Det er altid godt at have et mål med sine fugleture. Mange har fundet et mål i at kunne fortælle andre ornitologer om deres iagttagelser ved at indsende observationer til diverse hjemmesider, f. eks. DOF-basen, DOF-Fyn webben, s-natur (*Erhardt Ecklons hjemmeside-red.*) med videre.

Andre bruger noget af deres tid til at bidrage til DOF-projekter, f. eks.

IBA-projektet eller punkttællingsprojektet.

Alt sammen rigtig gode ting.

Vi ornitologer bliver aldrig færdige med at kortlægge fuglenes mysterier. Hele tiden sker der ændringer – til det bedre eller til det værre.

Jeg tillader mig lige at bidrage lidt til, hvad DU kunne bruge noget af DIN ornitologiske aktivitet på. Jeg skyder lidt fra hoften!

Kortlægning af kragefuglesovepladser

Vore kragefugle, særlig Allike, Råge og Gråkrager er meget sociale og overnatter – i hvert fald uden for yngletiden – kollektivt. Disse overnatningspladser kan rumme rigtig mange tusinde individer.

Der har tidligere i vore blade været omtalt enkeltsovepladser, men mig bekendt har der ikke været foretaget nogen egentlig kortlægning af, hvad der samlet er af overnatningspladser på Fyn. Kunne det ikke være interessant at finde ud af, hvor disse sovepladser er, hvor mange kragefugle der samlet overnatter på Fyn, og noget om den sæsonmæssige variation i mængden af overnattende fugle?

Et oplagt projekt at koordinere for en vågen ornitolog!

Kortlægning af mågesovepladser

Måger overnatter også kollektivt. Som kragefuglene overnatter de især kollektivt uden for yngletiden.

Dette fænomen er ringere belyst end kragefugleovernatningspladserne. Så der er virkelig noget at komme efter for en aktiv ornitolog.

Dette projekt er nok lidt sværere end det med kragefuglesovepladserne, alene af den grund, at mågerne overnatter på søterritoriet. Men, et velkoordineret projekt vil kunne fungere som et puslespil. Med nogle års ”puslerier”, hvor mange ornitologer – herunder øhavsfolk – kigger efter

overnattende måger, vil vi kunne blive klogere.

Overdagningspladser for skovhornugle, herunder svingninger i takt med at vinteren skrider frem.

Ugler drager, de er spændende, og nogle er halvsjældne.

Det er velkendt, at Skovhornugler ”overdager” fælles. Nogle lokaliteter kendes, f. eks. ved Fynsværket. Andre kender måske også lokaliteter, men har ikke givet oplysninger videre.

Kunne det ikke være spændende at lave et projekt, hvor folk opfordres til at være lidt ekstra opmærksomme på fænomenet?

Overvintrende fugle på Nordfynskysten

Ud for den nordfynske kyst – fra Æbelø til Enebærødde raster tusindvis af lommer, lappedykkere, alkefugle, dykænder etc.

Jeg har selv – spredt – i min ornitologkarriere obset langs dele af Nordfynskysten, især om foråret. Eet år iagttog jeg således – vistnok i marts – da jeg kørte denne strækning igennem – på en vindstille dag – flere hundrede Gråstrubet Lappedykker, mere end hundrede lommer, titusindvis af Sort/Fløjlsand og rigtig mange titusinder af Ederfugl. Det er ganske vist mere end 10 år siden, men begivenheden ligger stadig og lurker i mit sind. Dette farvand rummer muligheder og det er ikke udpeget, hverken

som EF-fuglebeskyttelsesområde eller RAMSAR-område.

Særlig de store antal lappedykkere og lommer virker interessante.

En virksom ornitolog (gerne flere), et godt teleskop (fuglene ligger langt ude) og vindstille eller stille dage. Det vil kunne give gode iagttagelser.

Overvintrende rovfugle

Hvor mange Blå Kærhøg findes der i regionen fra oktober til marts. Og hvor mange ditto Fjeldvåger. Eller vandrefalke mv.

Det kunne være spændende at lave en samlet opgørelse over hvor mange rovfugle af ovennævnte art samt andre der overvintrer på én gang på vore gode rasteplasser. Det vil sige udyrkede arealer som braklagte marker, moser, enge, strandenge etc.

Ynglefugle i tilbagegang

En række ynglefugle er gået foruroligende tilbage. Nogle har vi styr på, bl.a. Almindelig Ryle. Andre har vi slet ikke styr på. Og de er sandsynligvis gået igennem det sidste Atlas-projekts masker. Det drejer sig f. eks. om Dobbeltbekkasin, som indtil ikke så mange år siden var en om end ikke almindelig ynglefugl, så dog udbredt på mange enge og moser.

Jeg husker f. eks. at man i Noret på Tåsinge kunne stå på eet sted og høre i hvert fald 5 brægende/tikkende bekkasiner. Og jeg husker med glæde, at jeg under det første Atlas-projekt i 1970erne kunne sidde sammen med

Aage Wichmann og høre bekkasinen tikke fra taget af et stråttækt hus ved Å nær Helnæs.

I dag er bekkasinen blevet larmende tavs. Den forsvandt fra store dele af Fyn som ynglefugl. Hvor yngler den stadig? – hvor mange par har vi på Fyn? Det kunne være spændende at finde ud af.

En række andre fugle, jeg nævner dem én passant nedenunder, kunne det også være spændende at få et bud på – hvor yngler de?, og hvor stor er den samlede fynske ynglebestand?:

- Bynkefugl
- Bomlærke
- Stenpikker
- indlandsfund af Engpiber, Gul Vipstjert, Rødben
- Gul Vipstjert

Hvor yngler der Hedelærke

Gunnar Knudsen havde en udmærket artikel for nogle år siden over de da kendte ynglelokaliteter for Hedelærke. Kunne det ikke være spændende at gøre en koordineret indsats for at finde potentielle ynglende Hedelærker. Vi har haft et par stormfald i 1999 og 2004, hvor der er sket fald af store skovarealer. Her kunne der måske gemme sig Hedelærker?

Yngle- og rasteoptællinger i vore grusgrave

Vi ved en del om hvilke fugle der raster og yngler i nogle af vore grusgrave, blandt andet takket være folk

som Per Rasmussen. Men vi har intet overblik over alle grusgravenes fugleliv – både de grusgrave der er aktive og dem der er forladt. Hvad yngler der her, og hvordan går det med fuglelivet i takt med at de bliver forladt og overlades til naturen?

Ovenstående er blot spredt skydning fra hoften. Andre ornitologer kunne måske finde på endnu mere spændende projekter. Mine forslag er blot eksempler. Man behøver ikke at blive arbejdsløs i DOF-FYN. Fuglenes verden er som nævnt aldrig statisk. Derfor er der så meget der til stadighed skal udforskes.

Bliv bruger af DOF-basen

Af Jens Bækkelund og Kurt Due Johansen

En del af DOF-Fyns medlemmer bruger allerede DOF-basen, men vi vil gerne have mange flere til at benytte den.

Tallene kan nemlig komme fuglene til gode, idet de kan bruges til fredningsarbejde og beskyttelse af fuglelokaliteter. DOF-basen er også fin som ens eget arkiv, hvor man kan udskrive rapporter og trække en masse oplysninger. Det er nemmere end at bladere i gamle lommebøger og lignende, når der lige skal findes noget.

Har man nogle gamle tal liggende fra tidligere optællinger kan de også sendes ind så de er samlet på centralt plan.

Andre gode grunde til, også at inddatere sine oplysninger på DOF-basen er:

- alle iagttagelser kommer med, både sjældne, halvsjældne og almindelige iagttagelser

- fugle der er almindelige i dag, er pludselig ikke så almindelige i morgen. I DOF-basen gemmes oplysningerne så man senere kan udrede årsagssammenhænge
- via DOF-basen kan der hurtigt udarbejdes årsrapport til Havrevimpelen – igen både med almindelige og sjældne arter.

Man skal ikke på nettet for at arbejde med DOF-basen, kun lige når de indtastede tal skal sendes ind.

DOF-basen er ganske nem at anvende når den er installeret på computeren. For at blive bruger går man ind på www.dofbasen.dk, klikker på Bruger > Brugeroprettelse og følger vejledningen og indtaster de ønskede oplysninger.

Turrappporter

Søerne

Julen er traditionernes tid, en af dem er Erik Ehmsen ørnetur til de sydfynske søer. I år løb den af stablen den 4. december og trods snusket og halvdiset vejr mødte 20 mand m/k op ved Brændegård Sø klokken 8, hvor Erik og en gammel Havørn tog imod. Efter et stykke tid dukkede den unge op og til sidst den anden forældrefugl, så man havde 3 Havørne siddende på øen. Erik fortalte om ørnene, og der var også tid til et historisk indslag – der er fundet en del flint fra stenalderen ved såvel Arreskov som Brændegård Sø. Efter en times tid drog man til Silke Å og gik rundt langs åen.

Traditionen tro var Vandstæren på plads – den lod sig bese på ret tæt afstand. Enkelte hørte også Isfugl. En flok på 35 Stillits blev det også til. Sidste punkt var turen ned over Solle-rup Eng, hvor de fleste tog turen ud på pontonbroen, resten gik i fugletårnet. Sigten var ikke så god, og de fleste af dykænderne lå langt ude. Som altid var der Lille Skallesluger – 7 stk. blev det til. Da vejret ikke tillod ”longspots” blev der mere tid til at snakke og da man skiltes ved tolvtiden havde alle haft en fin tur, også med hensyn til socialt samvær.

Turen gik til?

Et af DOF-Fyns faste indslag er januarturen ”Turen går til??”, hvor man først bestemmer turens mål aftenen før, den blev i år afviklet den 29. januar under ledelse af Michael Mosebo Jensen. Destinationen afgøres af, hvor der ifølge jungletrommerne er flest fugle og valget faldt på Sjælland. En tæt – til tider særdeles tæt – tåge gjorde, at overskriften rammer alt for præcist, det var på store dele af turen umuligt at afgøre, hvor vi var. Det startede ellers fint, 8 optimister i to biler gled over Storebæltsbroen i øst-

lig retning, der var en anelse grød i luften, men ikke noget videre, og da vi ankom til Sjælland var sigten ret god. Målet var Grib Skov, hvor en Høgeugle havde holdt til en god uges tid. Vi var ikke mere end tre kvarters kørsel fra stedet, da der indløb en sms om, at ”uglen var på plads” det sædvanlige sted. Optimismen steg – der var ny art på vej for flere af deltagerne – og sigten var god. Blot 3 km fra uglen løb vi ind i muren – mentalt virkede det som en parallel til hvad maratonløbere oplever rent fysisk, når

de rammer muren – på 10 sekunder befandt vi os i en fed dyne af rimtåge. Vi fortsatte dog til stedet i Grib Skov – 8-vej-krydset. Om det skyldtes tåge eller åndeligt forfald skal vi lade usagt, men der måtte tælles flere gange, før alle var overbeviste om årsagen til, at dette multivejkryds hed som det nu gjorde – jeg håber, at læserne har gættet det. En infernalsk larm forstyrrede skovens stille ro – en familie, der var de lykkelige ejere af mindst 5 sibirske huskeys, var ved at line op til en gang hundeslædekørsel. Jeg skal lige love for at det ku' høres. Vi gav os til at overveje, hvilken af de 8 veje vi skulle følge for at finde uglen, og for at spare tid ringede turleder Mosebo til dem, der havde set fuglen en time tidligere for at få nærmere oplysninger. Det magede sig så perfekt, at undertegnede fik øje på uglen, der sad i et træ 5 meter over vores telefonerende turleder, som hastigt afbrød samtalen. En af hundeejerne kom til og beklagede larmen; men, som hun sagde, det plejede ikke at genere uglen. Hundeslæden kørte væk, larmen fortog sig, og vi kunne i ro og mag studere og fotografere Høgeuglen, som tålmodigt sad og kiggede på os. Efter 10 minutter havde den set nok, og den fløj lavt ind i skoven. Vi fortsatte mod turens næste mål – en ung Kongeørn, som holdt til i en mose 15 km fra uglen. Det var logistisk set godt planlagt, men da vi kom til stedet var tågen så tyk, at vi end ikke kunne se den grantykning, som

ifølge rygterne skulle ligge 300 m fra vejen. En Fjeldvåge og et par ”trompeterende” Dompapper blev det dog til, mens vi fik lidt kaffe og morgenmad. Sigbarheden vekslede mellem 10 og 100 m, så vi opgav projektet og kørte mod Møn, hvor der var både Jagtfalk og Amerikansk Krikand. Der spirede også et håb om, at der måske ikke var tåget dernede. Det lysnede også kortvarigt, men fra Køge og fremad var der igen ærtesuppe. Og ganske vist er landskabet som det står indhyllet i iskrystaller et smukt syn, men det var ikke lige det, der var ideen.

Fra den forreste bil fik vi besked om, at tågen sluttede ved dronning Alexandrines bro, og at sigten på Møn var 5 km!! Vi troede, at de tog gas på os, men ganske rigtigt, da vi

kørte ud af tågen og ud på broen bredte Møn sig ud foran os – det var næsten for godt til at være sandt. En flok på 20 Canadagæs trak lavt over vejen, og en lille flok Silkehaler sad i en have og guffede bær. Det så rigtig godt ud. Vi parkerede ved broen, der forbinder Ulfshale med Nyord. I en våge lå der tusindvis af svaner og andefugle og langt ude på isen stod en Havørn og skuttede sig. For nok var der forholdsvis god sigt, der var også ret koldt! Vi gav os straks til at lede efter den Amerikanske Krikand. Den ligner vores egen Krikand, men har fortil på brystet to smalle hvide striber, der på en liggende fugl går lodret op på brystet – af nogle omtalt som fuglens seler! Der var ikke mange Krikænder, men der stod en tæt klynge på en 25-30 styk sammen med 5 Gråænder på isen et par hundrede meter fra os, det lignede bare en stor klump and. De flyttede sig ikke meget – de stod bare og frøs, og man kunne kun checke nogle få af dem. Pludselig kom en Krikand ud af klyngen med et par fine hvide seler – jeg fortalte det straks til resten af gruppen; men det var vist ikke alle, der nåede at se fuglen, for flokken lettede og fløj et par hundrede meter længere væk og smed

sig på vandet i en flok Troldænder. Det lykkedes ikke at genfinde fuglen, til gengæld var der mange andre at glæde sig over. Mest spektakulær var de mange Lille Skallesluger, der var over hundrede og de lå tæt på, så man rigtig kunne studere de flotte hanner. Der var også nogle få Knarænder, som havde været så letsindige at overvintre sammen med Spidsænder og Pibeænder. Vi begav os mod fugletårnet for at spise og kigge efter Jagtfalken. Det første projekt gik godt, det andet blev vanskeliggjort af endnu en dyne af rimtåge. De nærmeste pæle blev kontrolleret, det gav fire Fjeldvåger, men Jagtfalken fandt vi aldrig – den kunne selvfølgelig have forladt området, men med den aktuelle sigt kunne der have gået en mindre flok strudse og giraffer rundt på engen uden at blive set! Vi forsøgte et par timer – high light var en Snespurv – men besluttede os for at drage mod varmere himmelstrøg, det var i den forbindelse vores respektive fynske hjem.

På trods af vejrgudernes drillerier havde vi en hyggelig tur og vi fik trods alt set nogle gode fugle.

– Søren Gjaldbæk.

Gyldensteens enge

Den 12. februar kl. 9.00 mødtes 10 DOF-Fyn-ere ved Gyldensteen i let frost. Først kørte vi ud til Gyldensteens enge, men da set hele var fros-

set til, var der ikke så meget som forventet. Vi så dog en Blå Kærhøg fouragere i området. På havet ud for lå en del Hvinænder, få Store Skalleslugere

og en Lille Skallesluger hun. Derefter kørte vi til Jersore hvor der stod 150 Blisgæs, 100 Grågæs og lidt Sangsvaner. Senere var vi ved Nørreby Hals hvor der bl.a. sås 250 Mørkbugede Knortegæs, 15 Blisgæs, 500 Almindelig ryle og 300 Store Regnsøver. Endvidere Nordfyns første

vibe i år. Derefter fortsatte nogle af deltagerne til Bogense for at kigge på Mågeøerne. Der var bl.a. 39 Lysbugede Knortegæs, lidt flere Grågæs og 15 Rødben. Turen afsluttedes kl. 14.30 ved Fogense, hvor der var ca. 50 Grågæs og en Blå Kærhøg.

– Jens Bækkelund.

Ture og møder

Bøjden Nor

Søndag den 26. februar

Mødested: Dyndkrogen kl. 9.00

Tilmelding til turleder Per Bak på 62 61 98 28. Er der isfrit, er Fugleværnsfondens reservat landets bedste sted for Bjergænder. Det er også godt til andre dykænder samt Lille Skallesluger, og de ses formidabelt fra fugletårnet.

Monnet

Søndag den 12. marts

Mødested: Bjerreby Kirke kl. 8.00.

Tilmelding til turleder Poul Rasmussen på 62 54 10 22.

De første forårsbebudere er mødt op på Monnet, ligesom det er sidste udkald for vinterens Bjerglærker, Snespurve, Sangsvaner, og måske er Vandrefalken der også endnu.

Nakkebølle Inddæmning

Søndag den 19. marts

Mødested: Ulbølle Brugs kl. 8.00.

Tilmelding til turleder Niels Bomholt på 62 24 19 59. Dette sted er blevet en væsentlig fuglemagnet, siden der kom vand på. Der er mange lappedykkere, svømmeænder og meget andet at se frem til.

Lyø

Søndag den 9. april

Mødetid og -sted oplyses ved tilmelding til turleder Niels Bomholt på 62 24 19 59. Øen byder på et varieret udbud af forårsfugle: andefugle, vadere og småfugle – og det er altid et hyggeligt sted til en tur.

Sundet

Søndag den 23. april

Mødested: Fåborg Gymnasiums p-plads kl. 8.00.

Tilmelding til turleder Lars Bonne Rasmussen på 26 23 84 37. Der er amtets absolut toplokalitet for Sorthalset Lappedykker, men de 3 andre ynglende lappedykkerarter er der også samt en del andre vandfugle.

Fyns Hoved

Søndag den 7. maj

Mødested: Sømærket 500 m øst for Cirkushotellet kl. 6.00.

Tilmelding til turleder Ole Tønder på 66 11 59 05. Turen er betinget af, at Ole kan få et lift fra Odense. Lykkes det, skulle der være mulighed for en del fugle, både trækkende Gule Vipstjerter, Skovpipere, svaler på Horseklint og rastende sangere, måske en Ringdrossel, på hovedet.

Romsø

Søndag den 21. maj

Mødested: Kerteminde Havn kl. 9.00.

Tilmelding til turleder Ivan Beck på 65 32 53 00. Der er hjemkomst kl. 14.30. Prisen er kr. 110/person til dækning af sejladsen. Romsø er jo altid en perle, og sådan en majdag bør der være gang i sangfuglene derovre. Af specialiteter er der chance for Tejst, Huldue og Pirol.

Syltemade Å

Tirsdag den 23. maj

Mødested: P-pladsen, Lange Gyde, Vester Skerninge kl. 19.00.

Tilmelding til turleder Niels Bomholt på 62 24 19 59.

Denne herlige sangfugletur i gummistøvler plejer at genlyde af Kærsangere, Gøge, Dobbeltbekkasiner og måske Græshoppesanger.

Æbelø med overnatning

Lørdag-søndag den 10.-11. juni.

Weekendtur til Æbelø, som bl.a. er kendt for en lille bestand af Pirol, Huldue m.m. Der er også mulighed for Rødrygget Tornskade, Skovsanger og Tejst. Vi bliver indkvarteret på Æbeløgård, og der er fælles madlavning. Pris i alt max. 200- kr. Begrænset deltagerantal. Tilmelding til turlleder Jens Bækkelund på 64 81 37 99, hvorved man får mere at vide om mødetid og -sted.

Møder

Rovfugle på Fyn

Torsdag den 2. marts kl. 19.00. Lokalet, Risingskolen, Risingvej 25, Odense. Finn Eriksen vil berette om noget nær en menneskealder med rovfuglestudier i de fynske skove.

Små pip

Post Danmark opfordrer på et reklameomslag, at man fodrer havens fugle i de strenge vintertid og gør opmærksom på, at man bør fodre vinteren i gennem med varieret foder. Vi tilslutter os det hele, men ville måske have valgt et andet foto – her er Post Danmarks, dette nummers gættefugl. Som hjælpkan det oplyses, at det er en sjælden fugl på foderbrættet, især om vinteren.

Sidste års konkurrence på DOF-Fyns hjemmeside om flest indberetninger med bonuspoint for særligt interessante indberetninger blev vundet af dette blads redaktør foran Michael Mosebo Jensen og Erhardt Ecklon. Vigtigere end slutstillingen er den store feltaktivitet, som konkurrencen gav anledning til, vi håber, at denne også vil fortsætte i 2006.

Konkurrencen på DOF-Fyns hjemmeside i 2006 er todelt. Der er en konkurrence, der går på flest indberetninger af observationer: 1 indberetning giver 1 point. Udover denne kan man tilmelde sig **Tip 30**, hvor man skal byde ind med 30 arter, som man selv skal finde i 2006, det er ikke nok at køre hefugle, som

er fundet i forvejen. Man bliver belønnet efter et sindrigt udarbejdet pointsystem. For tilmelding og regler henvises til hjemmesiden, klik på linket ”Tip30”.

Fuglekiggeri er en hobby, der optager flere og flere- Det er åbenbart ikke et isoleret dansk fænomen, som det fremgår af denne tegning, som Erik Daniels har saket fra Los Angeles Times. Billedteksten er ”Har de andre interesser end fuglekiggeri”?

Brændegård Sø var vært ved Ørnens Dag søndag den 19. februar. 500 besøgte lokaliteten mellem 10 og 14. Desværre var der tåget og ingen Havørn, til gengæld fortalte lokale DOF-Fynere under ledelse af Finn Eriksen om Havørnenes vilkår på Fyn. Radio Fyn bragte også et indslag om arrangementet. De mange fremmødte viser, at der må være potentiale for et arrangement på et tidspunkt, hvor ørne og vejret er mere stabilt, f.eks. sidst i august.

Indbetaling af bidrag til Havrevimpen

75.00 kr.

Benyt det vedlagte girokort

**.... og husk,
fugle skal ses i naturen**

Afsender:
Søren Gjaldbæk
Carsten Hauchs Vænge 4
5230 Odense M

B

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse